

નાસમજ નાદાન

પોતાના કમજોર પગલાંની
કુમક પર કુદવાનો
અંત બતાવતી
બોધદાયક વાર્તા.

પ્રગટ કર્તા:—

રતનલાલ એફ. અમીયા.

ટે. તો વિભાગ " કેવરોટ,

કાંદરડા મારફત મુંબઈ.

વાર્તા વિભાગ પુસ્તક ૮૬ મું.

કીમત.....૫.....આના.

તદન મફત.

શારીરિક શાસ્ત્રને સમજાવનાર, તંદુરસ્તીનાં નીચમે બતાવનાર, ઉત્તમ સંતતી પેદા થવાનું સાધન કહેનાર અને શરીરના રોગોને મટાડી શરીર જાળવાન બનાવવાનો ઉપદેશ આપનાર જીંદગીનું અમૃત નામનું વૈદ્યકીય પુસ્તક ૫૬) પાનાનું જે કાંઈ એક પોસ્ટ કાર્ડ લખી મંગાવે તેને મફત મોકલાય છે. પુસ્તક મલવાનું ઠેકાણું:—

ડાક્ટર કાલીદાસ મોતીરામ. રાજકોટ.

લાવવા માટે આ લેખ કોલેમંડ કલાજ છે. આઉસ એકની કબીના રૂપીઆ આદ.

ડાક્ટર કાલીદાસ મોતીરામ-રાજકોટ-કાઠીયાવાડ

મુજબમાં હવા મલવાનું ઠેકાણું:—

મેશસ ક્રેમ એન્ડ કાં. લીમિટેડ તથા

કાફરદ મારકેટની અંદર અચારીઆની દુકાન ઉપર

ପ୍ରଥମ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସଂଗ୍ରହ

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ

ସଂଖ୍ୟା ୨୨୨୩୫ ମାର୍ଚ୍ଚ ୧୯୫୦

ମୂଲ୍ୟ ୦.୧୫ ଟଙ୍କା

ପୃଷ୍ଠା ୩-୩

નાસમજ નાંદાન

પોતાના કમળેર પગલાંની કુમકપર કુદવાનો
અંત બતાવતી બોધદાયક વાર્તા.

લખનાર:—કેડી દરામજ કૉન્ટ્રેક્ટર. (કલેહ)
એરચ અરદેશર મિસ્ત્રી.

“વાર્તાવિભાગ,” ડે. કાફરડ મારકેટ અંદર; સુબધ, ૧.

પ્રકરણ—૧ લું.

“નિચ, મને તારાથી એવી ઉમ્મેદ સ્વપ્ને બી નહિ હતી.” આ શબ્દો જહાંગીર જસાંવાલાના નાનકડા ઘેરમાં આવેલો તેનો દોસ્ત શાવક શેઠના ક્રોધ અને ગુસ્સાથી ગર્જના કરતો બોલી ઉઠ્યો.

તે સાંભળી જહાંગીર શેરતી મિસાલ ઉશ્કરાઇને બોલ્યો. “અંડાળ, હવે તારું મોહનું બંધ કર, તું બધું બોલી ચુક્યોછ, તે મારી દબાવત પર જુદો હુમલો કાઢાય; પણ માફ રાખજે કે જે દહાડે તું ખરી વીગતથી વાકેફ થશે તે વખતે જરૂર પરતાશે.”

“પરતાવો પાપીને થાયછ બેળાનાથ! તારા આય ભેદ ભયાં શબ્દો શાવકને ગફલતની ગારમાં ગળડાવનાર નથી.”

આ બૂલ ભરેલાં સખુનો સાંભળી જહાંગીર શાવકને સચ્ચાઇની રાહ પર ખેંચતો બોલ્યો. “શાવક, હજુન બી તું ભુલ કરી રહ્યોછ.”

“બીલકુલ નહિ; દગાબાજ, તે દહાડે જે મેં મારી નજરે જોયું તે ખુદા દુસ્મનને બી નહિ દેખાડે. મને શું ખબર હતી, કે જેણે હું મારો સાચો સાથી સમજી રહ્યોછ તેજ મહારા અરમાનોનું ખૂન કરવા તરસી

૪] ગોલકેરી મેવા સાથનું અચાર ૩૧નું બે રતલ, અચારીઆ, કાફડું મારકેટ.

રહ્યોછ. હું નહિં જાણુતો તો,—કે જેને હું મારો દોસ્ત ગણી રહ્યોછ તેજ મારો દગાબાજ દુસ્મન બની રહ્યોછ.”

“ઓ ખોદાય કેવું જુદું તર્કત ?” નામોશી ભયાં જુદાં તોહમતથી જહાંગીર કમકમી ઉઠતાં બોલ્યો, કે તુરત શાવક તેને ડોળા ધુરકતો ગુસ્સાથી બોલ્યો.

“પાપી, તારા પાપો પર પરદો પાડવા ખોદાયને શું કામ સાક્ષી રાખેય ? તારા દિલને પુછ કે તે દહાડે તું તેણીનો હાથ તારા નાપાક હાથોમાં ધરી પ્યાર અને મોહબતની વાતો નહિં કરી રહ્યો હતો ? તારા મનને પુછ કે તેજ વખતે તું મારાથી છુપા છુપા ઍપોઇન્ટમેન્ટસ તેણીને નહિં આપી રહ્યો હતો ? તારા અંતઃકરણને પુછ કે તે એકાંત બહીએ તું તેણી સાથે શું શું કરી રહ્યો હતો ?”

“હું ફક્ત તેણી સાથે એક ખરા ભઈ તરીકે વર્તી રહ્યો હતો,” એટલું બોલી ક્રોધ ને ધિક્કારથી શાવક સામે જોતો આગળ વધ્યો. “પણ પાપી તે વખતે તારી અદેખાઇમાં આંધળા બનેલી આંખો, ભાઈ બહેનનો પવિત્ર પ્યાર પારખી શકી નહિ.”

“રહેવા દે હવે તારી સમ્યાઈની શીલસુરીઓ, હું કંઈ તારી જુદી ડંદાસ પર લાંબાઇને તારૂં કહ્યું ખરું માનવાનો નથી. જે હું મારી નજરે જોઈ ચુક્યોછ તે હવે જાહેગી ભર ભૂલવાનો નથી.”

દોરતી હજીબી જરી રાખવાની ખાહેશથી, જહાંગીર ફરી એકવાર તેને સમજાવતો બોલ્યો. “જો શાવક હજુનખી હું તુને કેહુંય કે મારું કહ્યું ખરું માન, હું બેગુન્દા છું; બે કસુર છું. મેં તેણીની સાથે કાંઈ એવું જુદું વર્તન કાધું નથી ને કરવા ચાહતોખી નથી. હવેથી ન તો હું તેણીને મળશ કે ન તેણી સાથે વાત કરશ.” શાવકને ધિક્કારથી મોંહનું બીજી તરફ ફેરવતો જોઈ, જહાંગીર તે ખાણુ જમ કરગરીને આજીજી કરતો આગળ વધ્યો. “જો આટલું કહ્યું માનીજ. એક ઔરતને ખાતર એટલો શકીલો ના થા.”

“હવે માનવા યા મનાવ્યાથી કંઈ વળવાનું નથી. જે આતની ચિંગારી તેં ત્હારેજ હાથે મુકીય, તો તેને પુરેપુરી બડકું લઈ સળગવા દે, તેમાંજ તારી ને મારી બલાઇ છે.”

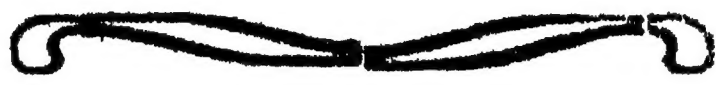
આ સખુનો સાંભળતાં જ જહાંગીર ગભરાટથી ડોળા ચઢાવતો બોલ્યો.
“શાવક અ.ય તો ખુલ્લી દુશ્મનાઈ છે.”

“ખરાબર છે. આજથી તું મારો દોસ્ત નહિ બલકે દુશ્મનજ છે. આજથી તારી ને મારી દોસ્તી સદાની તુટેલી જાણજે, આજથી તારે ને મારે વાસ્તે ઝીણીનો માર્ગ હંમેશનો મોકળો છે, જેને અજમાયશ કરવી હોય તો જીવન શેતરંજ પર પ્રેમના પાસા ફેંટા કરી જોય.” એટલું બોલી તે ગુસ્સાથી વર્ષોના વહાલા દોસ્તનું ઘેર એક નાચિજ ઓરતને ખાતર સદાખરં છોડી ગયો.

તેના જવા પછી જહાંગીર ખુરશી પર બેસતાં સાંમી ટેમલ ઉપર બેઠે હાથની ડાણી ટેકવી પોતાનું માથું પકડી હંડા વિચારમાં મરકાવ મથ્યો. આ વખતે ત્યાં તેના સિવાય કોઈ નહિ હતું. આ એકાંત ઘડીએ જહાંગીરના ભેંજમાં જુદી જુદી જાતના અનેક વિચારો વાયુ વેગે દોડવા લાગ્યા. તે પોતાને નિર્દોષ માનતો હતો છતાં તેને ઉપલાં નામોશી બર્ખા તોહમતની વક્કો શાવક જેવા જાની દોસ્તથી નહિ રાખી હતી. આ અણધાર્યું અપમાન જહાંગીરને વધું ને વધું ગુંચવાડામાં નાખતું હતું. તે હમણાં શું કરી રહ્યો હતો તેની તેને સુદ્ધિ રહી ન હતી; તેણે હવે શું કરવાનું હતું તે તેને સુઝતું ન હતું. હજારો ઉચ્ચ પાથલ વિચારોમાં તેનું મગજ દરિયાના ઉછળતાં તરંગોની માફક ઉછળ્યું ને મન સાથે ખામોશીથી પાગલની અદાથી સવાલ કરતું કે કેવું સુખી સેવટ આવે જો ઝીણી હા કહે, ને શાવક જેવા સખત શત્રુ તેણીના પ્યારના ક્ષેત્રમાંથી હટી જાય, તો કેટલી નચિંતાઈને આશાનીથી તેણી તે જીતી શકે! પણ તેમ કરવાને તેનું મન માનતું ન હતું; કારણ કે તે દોસ્તની દિલ્લદારને પોતાની જાહેન સમજતો હતો; ત્યારે તેજ દોસ્ત તેના પર જુદું નામોશી બર્ખું તોહમત લગાડી બદનામ કરી રહ્યો હતો. આ બંને બાજુથી બધાયણે જહાંગીર સોંચવા લાગ્યો. જો તે ઝીણીને જીતવાની કોશિષ કરે તો દોસ્ત સાથે હજો રમ્યો કહેવાય, અને જો તેમ તે નહિ કરે તો પોતાને થયલાં ફોકટના અપમાનથી મિત્ર-મંડળમાં નીચું જોવું પડે. આ બે ગુંચવણ બર્ખા સવાલો સાથે જહાંગીરને જખરી લડત લડવી પડી. છેવટે તે શાવકની ‘ચેલેંજ’ ઉચકવાનો મક્કમ ઠેડાવ કરતાં પાગલની માફક પોતાના મન સાથે બડખડી ઉઠ્યો. “અચ્ચા શાવક! હવેથી તું જહાંગીરના કાતિબ કિનાથી સંભાળજે, જો જહાંગીર અત્યાર સુધી હું તને લઈને ઝીણી ને જાહેન માનતો હતો, તો હવેથી તુંને કદા દુશ્મનને

૧] આવી હજારો વાર્તા તડાકાબંધ ખપી જાય છે તેનો શોધ શું? એક વાર્તા વાંચી જુઓ

તેણીને દિલ્લદાર માનશે અપમાનની આગમાં જળતો તે 'નાસમજ નાદાન' આગળ પાછળનો કશો પણ ખ્યાલ કર્યા વગર સડસડાત બોલી, કાટના ગજવામાંથી એક સુંદર સુંદરીનો ફોટો ખેંચી કઢાડી, તેના પર તુચ્છકારની હંસી સાથે એક નજર ફેંકી, પાછો ગજવાને સ્વાધીન કરી ખારણે તાળું મારી સોપારી ખાગથી પરેલ ગમી ચાલતો થયો...તે ફોટો કાણનો હતો? ને તે હમણાં તેને ક્યાં લઈ જતો હતો? તેની સાથે તેને હાલ શું કામ હતું? તે હાલ તુરત આપણે જાણવાનો કોઈ હક્ક નથી, વારંતે વાંચક તું હમણાં મારી સાથે ચાલ આપણે છુપાઈને જરા મિસ ઝીણી મિસીનો તમાશો જોઈએ.

પ્રકરણ—૨ જી.

અરરરર અહિંયા તો ધુમ ધડાકા છે સાંભળજો, કંઈ છુપાઈ ને જોતાં આ છેડાબલી છછુંડરના હાથથી છુટેલું કપ તારા નાજુક માથાની ખખર નહિ લેય! “અરેરે, આય પોરી તો મિલકુલ પવન મુંઝઈ.” મરીન લાઈન્સ પર આવેલા ફરફુનજી મીસીનો નાનકડા અંગલાના ખરચીખાનામાં છુટ્ટી આયા છુટેલા પ્યાલાથી પગ ખચાવતી ઉપલા શબ્દો છેડાઈને બોલી તે સાંભળી ઘેરની માલકણ પીરોજખાઈ બોલતાં બોલતાં આગળે ઓરડેથી દોડી આવ્યા. “ઓ મરેરે રંડ તું આજે તુંને થઈ શું આયુંછ? બધું ભાંગતોડ શાનું કરી મરેછ?”

“હું એમજ કરવાની!” એક આંગળાથી ઠશારો કરતી નખરાથી નાચતી તે નખરાળી નાઝનીન મીસ ઝીણી એટલું બોલી વધાયું, મને આજે રોકી કાંય? શું કામ ખાવાને મોટર લઈ જવા દીધી? તમે જાણતા તો હતાં કે હું આજે મારી ફ્રેન્ડસો સાથે શોપીંગે જવાની હતી.” એમ બોલતાંજ નાજુક હાથ કમરે ટેકવી મોહડેથી મવાલીઓની માફક સીટી મારવા લાગી.

“ધરી પરેરે તું ફરવાની જતી, માફ બધું માથું ભેળું ખાઈ ગઈ પીરોજખાઈ ખીજવાઈને કટકા મોઢી પોતાના ઓરડા તરફ બડબડતા ચાલી ગીયા.

હાથમાં સોથી સસડું ને સાથી માનીડું વાંચન કરું ?—“ફેવરીટ” માસીક. ૧૭

એણે તો ક્યડાતા કુતરાની માફક ચીચવાટ કરવા માંડ્યો, આવી બન્યું, આયાના હાથમાંથી પોપટજનો પેનો છટક્યો, તેવીજ ઝીણી હસ્તી હસ્તી મોંહનું પકડી બહાર નાસી જતાં સામેથી આવતી પોતાની સહીઓ સાથે અથડાઈ પડી.

“ઓ માયરે હું બિહધી.”

“અરે આસ્તે બોલી મરની, આજે મંમાની સ્ટીમ જરા ૧૫૦' ચઢેલી તેથી તમે લોકો હમણાં બાગમાંજ ઉભાં રહેવ હું તાંજ આહિંછ. એટલું કહી તેણી કુદતી કુદતી બેડીંગ રૂમમાં આસ્તેસે જઈ ઇઝીચેર પર બેટેલી માદરને એક કિસ કરતી બોલી. “મંમા હું જાઉંચ.”

“જા રાંડ પટ” આરામ ખુરસી પરથી ઉઠાઈને ઉઠતાં પીરોજબાઈ બોલ્યાં, તેવીજ તેણી બિલાડીની માફક ટેબલ પર મુકેલો પોતાનો હેન્ડ પર્સ, લઈ રાંધણી આગળથી દોડ તેવીજ ખુદો આપા તુકાજીથી ‘હબી રે જીની’ કહી બોલી, તેવીજ તેણી અટકા કે તરતજ પેલી ખુદી દદા આગળજાણુ જોઈ તેણીના હાથમાં એક બંધ ઍનવેલપ મુક્તી ધીમા હલકે બોલી. ‘સાવક શેઠે આવ ચીઠી સવારના કોઈ રામા પાસે મોકલાવીય ને કેવાડીયુંચ કે ઘણી જરૂરી છે.’ ઝીણી તે ચીઠીને તેટલીજ ઝડપથી પર્સમાં મુક્તાં તેમાંથી ચાર આની કહાઠી લાલચુ બદમાશ આયાના હાથમાં સેરવી, રાંધણીના પાછલા ભાગ તરફ જઈ એમ તેમ જોઈ પેલું પરખીકું બોલી દન્ટેઝારીથી અંદરની ચીઠી વાંચવા લાગી.

“કેમ, તું હીયાં શું કરેછ ?” ડબ્બામાંના જુતની માફક તેણીનો પીતા સદરા લેંગા બર સામે આવતો બોલ્યો કે તરતજ તેણી તાઅગ્નુબ થઈ, સવાલ પર સવાલ કાઢ્યો.

“પણ પપા તમે હિયાં કેમ ?”

“શુંઉકેલેલ આસ્તે બોલ, એ બધી તારી માયની મેહરબાની છે.”

“તારે તમે બહાર નહિં ગેયલાં ?” “કાંઈ ભસ્તાંમાં ? તે રાંડે મને અહિંયાં ગોંધીયોં, હસેછ શું ઉખરા જેવી ? એ બધી તારી મોહકાણુ છે જો હું એમ રોજ મોટર લઈ ભટકતે નહિ તો....”

‘હુંઅઅ, હું હમણાજ જઈ મંમાની બખર લેઉંચ.’ ઝીણી હોઠ કરદી તઆકડી ફેડતી બોલી, જે સમજી ડોસાજી ગભરઈને તેણીને સમજાવતાં બોલ્યા ‘અરે નહિં નહિં દિકરા તું ભાડેની મોટર કરી લેજે. પણ આવ

૪] શ્રી વેદાંત વાર્તા-૦૭૧, આગલી ૮ ના ૩. ૧૧ થી. સાથે ફેબ્રુઆરી-મુબર્ક ૨.

ચીઠી શું છે ? તે ચીઠી બેઘડક તે છુઓમ્ હાથને સપુર્ણ થઈ. જેને તે ડોસાજીએ મનમાં ઝડપથી વાંચવા માડી.

વહાલી ઝીણી,

જત તુંને આવે ચીઠી મારફતે જણાઉંય કે, જર સાથે મારી જાદુપટ હમણા તારાંજ કારણસર થઈ છે. તે વાસ્તે જે તું કાલે તેણીને પિકનિકે બોલાવવાની હોય તે બોલાવજે. હું કંઈ તે રાંડ સાથે વાત કરવાની કે બોલાવવાની નથી, વધુ ગુલાસો કાલે પિકનિક પર કરશ.

લી. મિસ સંતોક.

“તે પત્ર વાંચ્યા પછી તેણીને હવાલે કરી, પીઠ ઠોકતાં બેઠ્યાં “વારું જા જા.”

તેણી ચાલતી ચાલતી ચીઠીના ચીડીયાં કરતી કોપથી દાંત કચકચાવતી બેઠાડી. “નીચ બે શર્મ”, જહાંગીર જેવા બહા દોસ્ત સાથે મરાયો ?” એવી રીતે શાવકની ‘ઠંડી ચિંગારી’થી જહાંગીર સળગવાને બદલે પહેલાં તે શાવક પરજ તેની શરૂઆત થઈ હતી, કારણ કે તેણીની નજરમાં શાવક કરતાં જહાંગીર વિશેષ બહો જણાતો હતો.

તેણી બાગમાં આવી પોતાની ફરમાસુ સહીઓ સાથે ખરીદી કરવા ઉપડી ગઈ.

કંઈ સમજ પડી ? મિસ સંતોક ને એ કાણુ ? એ વીસમીસદીના હિંમતનાં જમાનાના, નવયુગ નવ જવાનોની છતી આંખે માથે બાપને આંધળા બનાવનારી બદીના ખજાનાની ખાનગી ચાવી !

પ્રકરણ—૩ જી.

ખીજે દીને સવારે સાડા દશ વાગે ટ્રાંટરોડ સ્ટેશન પર એક સુન્ડેરી ટ્રાગું ધનતેજરીથી ઝીણીના આવવાની રાહ જોઈ રહ્યું હતું, આવે બધા કરતાં વિશેષ આપણા શાવકશાહ તેણીને મળ્યાની અકળાતમાં પડ્યા હતા તેવામાં તેની નજર તેણી પર પડી કે તુરત બધા તેણીને બેટ આવેલી જોઈ ઉપકો આપવા લાગ્યા.

ઝીણી હસ્તે રહેરે બેલી. “બેવની, હું તો ઘણી બદલીજ આવતે પણ શું કરું એવણને લેવા ઘેર ગેઈતી તેથી જરા લેટ થયું એવણ મીરટર કેખશરૂ મીસ્ટી.” એમ કહી, નવા સાથાને તેની સાથે ઓળખ કરાવી.

શાવક આય નવા હરીફને જોઈ ઘણો અદેખો બન્યો, તે મન સાથે વિચારવા લાગો કે આય તો બકરું કાઢતા ઊંટ પેહું પણ કાંઈ નહિ, દેખા જાયગા એમ મન સાથે ઠેડાવ કીધો બાકી કાઢનેખી આય નવા મીત્રની મોજુદગીનો રંજોગમ થયો નહિ, વાત વાતમાં વાંદરા જતી દ્રેન સ્ટેશન પર આવી પોંહયતાંજ બધાએ તેમા ગોઠવાયા.

વાંદરા સ્ટેશન આવ્યું, સધળાએ ઘેંઘાટ કરતા દ્રેનથી ઉતરી થોડે દૂર આવેલા એક બેઠા બંગલામાં દાખલ થયા, હાલ તે બંગલામાં એક માળી સીવાય કોઈ રહેતું નહિ હતું. તેઓ તે સાધારણ ફરનીયરથી સમયલા ઓરડામાં દાખલ થયાં ને બાતપોત્યું મુકી શાવકને ગીત ગાવાની ઓફર કરવા લાગ્યાં, જે પર તેવણ જરા છોકરીઓની કાતી નખરા કરી “તુમ્હી ને મુજ કો પ્રેમ સીખાયા,” તાલ બે તાલ ગાવા લાગાને આપણા નવા મીત્ર ટીપાર્છ પર તબલાના તાલ આપવા લાગા. ગીત પુરું થતાં કલાસ મળી, ને ઝીણી કેકીની તારીફ કરવા લાગો, જે સાંભળી શાવકનું પાકી આવતાં તેણે કાપવાના ધરાદાથી હારમોનિયમ કેકી તરફ દેખાડી મજાકથી બોલ્યો. “લેવ લેવ મીરટર તમેખી વગાડોની !”

તેવીજ ઝીણી છેડાઈને બેલી, “શાવક તારા કરતાં તો એવણ ઘણું મજેતું વગાડી જાણેછ, મારી સહી ધન મિસ્ત્રીને ઘેર આવેછ ત્યારે કેવા મજેના મજેના ગીત ગાયછ. હંઅ મીં કેખશરૂ પેહું તે દહારવાળું ‘વાસંતી’ ફિદમનું “બગીચા મે” ગીત માઓની ? તેવાજ બધાએ કેકી ફાર આ સોંગ બેલી હિયાં. તરતજ ઓફરને માન આપી તે ગાવા લાગો. તેની સાથે આપણી પ્રેસિડેન્ટ મિસ ઝીણીમી ગાવા લાગી. તે દરમ્યાન મનની ગુંચવણ, હૃદયના ધપકારા, ને શકતા બળતરા વચ્ચે શાવકનું દિલ ડોલવા લાગું તે સમજી શક્યો નહી કે એની મતલબ શું ? ક્યાંથી સમજે ? જેની આંખો પર પાપ ને અદેખાઈનો પરદો પડી ચુક્યો હોય; તે કેમ જાણી શકે કે તેણીનું ભોળું જીમર બધા સાથે ભોળાઈથીજ ભેળાતું હતું ?

કેટલાંકવાર પછી ઝીણી કેકીને બગીચો ખતલાવવા બહાર લઈ મઈ.

તે એકાંત જગ્યા ભેઈ કેરીનું દિલ ફિકરના ધપકારા લેવા માંડ્યું કારણ કે ત્યાં જવું બન્નેને લીધે બદનામી બધું હતું; તેથી તે એક પળ રોકાઈ ગયો. જે ભેઈ તેણી હમરતથી પુછવા લાગી. "કેમ થું છે?"

"કંઈ નહીં હાં એકાંત ધણું છે."

"તમુને એકાંત નથી ગમતું મને તો ધણું ગમેય"

"હંઅઅઅ હંઅ એતો જેવી જેતી મરજી" એક પળખી ત્યાં થે. જ્યાં વગર, કેકી સડસડાત ઝોટલા તરફ ચાલવા લાગો. તેવીજ તેણી તેને રોકતી બેલી.

"કેકી મને પેલું ગીત પાછું નહિ સંભળાવો? હું તેનો રાગ શીખવા માંગુંય."

"ચાલો આપણે સામે બેસીને ગાઈએ."

એ સમયે શાવક, જહાંગીરની વાત તેણીને કહેવા અધીરો થતો હતો. માફો હાથ આવતાં શાવક કાગળની યાદ અપાવતો બોલ્યો. "માફ કાગળ તો તમુને મળ્યું હોશે."

"અરે હાં, જહાંગીર સાથે કાંઈ મરાયો?" યાદ આવતાં ઝીણીએ ટપકાથી પુછ્યું.

તેવોજ શાવક ચિંગારી મુકતો બોલ્યો. "તેને આપણે બન્નેનું અપમાન કીધું. એ ઉપરાંત બહું ધુરં સમજાવીખી દીધું."

"પણ એ બધી પંચાત શા પરથી થઈ?" ઝીણી ખીજવાતથી બેલી. કે તુરત તેણે ખીજે પાસો સંભાળી કેંકયો. "એમજ મેં તારા કહેવા પ્રમાણે પુછ્યું, કે હાથા પિકનિકે આવવાને કે? એ તો સમજતાંજ છેડાઈને બડબડીયો કે ખમરદાર તે નાલાયક છોકરીનું નામ ફરી મારી આગળ દીધુંજ તો, હું એવી બેશરમ છોકરી સાથે ફરવા તો શું સાંમે થવાખી નથી માંગતો. જે છોકરી પોતાના ખાનદાનની ઇજ્જતનો ખ્યાલ નહીં કરતાં, લોકર ને ધુરી સોસાયટીમાં ફરી માય આપના નામને એજ લમાડે એવી બે ઇજ્જત....."

"શરૂ અપ" તેણીએ એક તમાચો શાવકને ખેંચી કહાડતાં ધિક્કારથી કહ્યું. તુને એવું સમજતા શરમ નહીં આવી? તે તેને માર્યોખી.....હજી તો આગળ વધે તે પહેલાં કાંઈએ તેણીનું નામ પોકાર્યું. તેવીજ ઝીણી ત્યાં દોડી ગઈ ને સૂઘળાંઓ કરંડીયાઓ છોડી દાળ, ચીવડો વગેરે

ફેવરીટ ચાપાન્યાના દરેક વાચનની આંકેલી રસબાધથી ભરપૂર છે. [૧૨

કબાવવા લાગા. જે ચાર ફેક, કેકી તરફ જખરજસ્તીથી ઝીણીને પાસ કરતી જોઈ, ખીજાઓખી અદેખાઈની આગમાં બળવા લાગાં.

ખાઈ રહ્યાં પછી નાસોગોસોની રમત શરૂ થતાંજ કેકીએ ધસીને ના પાડી રોકકું પરખાવ્યું; કે બોળા જીગરો બોળાઈથી બેળાય. જ્યારે નિચ બદમાશો તેનો ખુરો લાભ ઉઠાવે તે તેને ખિલકુલ પસંદ નહીં હતું, એમ કહી પજરતાં આતશમાં તેલ હોમ્યું.

સાંજ થતાં સધળાંઓ ઓપેરાનો એર ગાતાં ગાતાં મસ્તી પુકાન કરતાં રોશન ગયાં ને ટ્રેન પર સ્વાર થઈ પોત પોતાને ઘેર જવા જુદે જુદે સ્ટેશન પર ઉતર્યાં.

આ વખતે તેઓથી છુટાં પડેલાં કેકીના મનમાં અનેક હવાઈ તરંગો પસાર થતા હતા. કે જો તે ઝીણીને જીવનની સાથી બનાવે તો તે કેવા ભાગ્યશાળી મળ્યાય ? કંઈ ખી યાય હું ઝીણીને જરૂરજ મારી કરશ." પણ તેને ક્યાં ખખર હતી કે માણસનું ધાયું મિથ્યા છે ધાયું તો ધરણીધરનુંજ યાય છે.

પ્રકરણ-૪ થું.

સવાર થઈ કેકીને આજે રોજ કરતા જલ્દી ઉઠેલો જોઈ તેની વહાલી માતા શીરીનખાઈ હચરતથી પુછવા લાગાં. “થું છે દિકરા ? રાતના પુરો પાધરો સુતોખી નથી. તખીઅત તો સારી છેની ?”

“મને થું છે મંમા ? હું તો મજબૂમાં છેઉ ?” કેકીએ સવાલ પર સવાલ કીધો. સાડા નવ વાગતાં નાસ્તો કરી ઘેરથી કામ પર જવા નિકળ્યો. હવે તેણે તેજ ખાખતનો વિચાર ઉઠતાં કે બેસતાં, તેણીનીજ માદમાં ઘેરાયલો રહેતો. છેવટે તે બેરીખંદર સ્ટેશનપર આવી સાથેજ બેઠો. તેવામાં તેનો જની દોરત એરય ખી આજે રોજ કરતાં જલ્દી આવી લાગો ને કેકીને વિચારમાં પડેલો જોઈ મજબૂક કરતો બોલ્યો. “કમ ખાવા ડાણુના વિચારમાં છો ?” આ શબ્દો સાંભળતાંજ કેકીએ છુટકારાનો દમ છોડ્યો ને જન કરતાં લહાલા એરય આગળ સધળું દારતાન કહેવાનો મજબૂત ઠેડાવ કીધો; કારણ કે તેઓ એક ખીજને ભઈ કરતાં ખી વિશેષ બહાલથી ચાહતાં હતાં. છેવટે કેકીએ સધળા વિગત તેને કહી સંભળાવી જે સમજી તે શીકકું હતો ગંભીરતાથી બોલ્યો.

“પાગલ, તું કોણને તારી કરવા માંગેય ? ઝીણીથી તું સુખ તો શું શાંતિ બી નહિ મેળવી શકશે.”

“કાંય ? તે એટલી તે શું ખુરી છે ?”

“બહુજ ખુરી છે. ને તારે લીધે તો તેણી ઝહર સમાન ઝહરી છે.”

“કારણ ?” કેકીએ તાઅબ્દુખીથી સવાલ કર્યો.

‘એજ કે જે ઢોકરી જવાનીના જોશમાં પોતાના કમજોર પમલાંની કુમક પર કુદી, વડાઓની શીખામણ વ્યર્થ ધણી હોશથી બેહોશ થાય છે. તેવી સુંદરીનો અંત ખિલતાં પુષ્પ સમાન ગણાય છે; તે હમણાજ કહ્યું કે તે સર્વે સાથે એક સરખી રીતે બેળાંય છે, જેનો લાલ ઝીળાં બદમાશો ધણી ખુરી રીતે હિંમત છે. તારે તુંજ વિચાર કર કે જે સ્ત્રી આટલું સમજ શક્તી નથી કે ઇજ્જત શું છે તારે તે ઘેર સંસાર શું સાંધશે ? તે તો આય જન્મળમાં પડતાંજ, સંસારના સંકટોથી કંટાળાને બલ સમજ દૂર ભાગશે. હવામાં ઉડતાર પતંગ્યું કદી બી ઘેરની ચાર દિવાલોમાં કદી બની નહિં રહેશે.’

“હું તેણીને કદી બનાવવા કહાં માંગુય ? હું તો તેણીને મારા જાન કરતાં વધારે સુખી કરવા ઇચ્છુંછ.”

“‘ઇમ્પોસીબલ,’ એરય ઉપત્તાં બોલો પર ભાર મુકતો આગળ વધ્યો, તારી આવી ગરીબ સ્થિતિએ તું તેણીને કશુંજ સુખ દેખાડી શકે નહિ, ને જે તું કદાચ દેખાડે બા, તો તેણીની આવી એજ લગાડનારી ચાલ ખરદારત કરી શકે નહિં, શું તું પરણ્યા, પછી બી તેણીને એવી હલકી સોસાયટીમાં ફરવા દેશે ? જે આંખો હમણા જોઇ જળા ઉઠતી તી તેજ આંખો પરણ્યા પછી બી તેણીનું બે ઇજ્જત લાયું, વર્તન જોઈ શકશે ? હરગિજ નહિં. તે વખતે તારા દિલમાં બેવકાઈની આગ કેવી લડકાશે તે તું જાણેય. ને તે આગનું પરિણામ તારી માતાને શું દુઃખ પોંડ્યાડશે તેની તુંને ખબર છે ?”

“તારે હવે શું કહું એરય ?” દલગીર થતાં કેકીએ સવાલ કર્યો.

એરય તુચ્છકારથી બોલ્યો. “શું કહું ? મારા નાદાન દોરત, વર્ષોના બહાલથી ચાહનાર ધનની ધણીઆણીનો ખ્યાર મેં મારા માય ખાવાના સુખને ખાતર છોડીયો. તારે તું ચંદ દહાડાનો ખ્યાર છોડવા અશક્ત બનેય ?” ‘પણ ઝીણીમાં એવી તે ખામી શું છે ?’ પાગલ પ્રેમીએ પાછો સવાલ કર્યો જે સાંભળીતાંજ એરય જરાં ગુસ્સે થઈ બોલ્યો. “આટલું

સમજાવ્યા છતાં પુછેય કે ઝીણીમાં ખામી શું છે ? એક નહિં એક સો છે. જે તેણીના પ્યારમાં આંધળી બનેલી તારી આંખો, તે ખુબસુરત ઔરતની ખામી જોઈ શકતી નથી.”

“પણ મને તે ઘણી પ્યારી છે એરય ’ કહી, કમળતો બોલ્યો. કે તુરત તે સમજતાં તો બોલી ઉઠ્યો. ’ દુનિયામાં હર જીવને હરેક ચિજ પ્યારી છે. સિપાહીને ફર્જ, પતંગ્યાને દિપક, કુત્તને બંમરો અને પ્રેમીને પ્રેમિકા. પણ તે તો પ્યારી ચિજોને હાસિલ કરવા જીવન અભિલાષા પર આશાઓની બેઠ ચઢાવવી પડેય.”

“તારે ઝીણીને છોડીજ દેક ?”

એરય એક આખરી રસ્તો બતાવતો બોલ્યો, એક તરફ દોરતની દોસ્તી પ્યારી હોય તો એક તરફ દોસ્ત છે, બીજી તરફ દિલ્લદાર એક તરફ દોરતની દોસ્તી છે, બીજી તરફ દિલ્લદારનો પ્યાર, બોલ ! હવે આય બેમાંથી કોનો પ્યાર પસંદ કરેય, ‘દોસ્ત યા દિલ્લદાર ?’

આય અણુધાર્યો સવાલ કેકીના માથા પર એક પહાડ સમાન ચઢ પડ્યો હતો. નહિ તે તેની નીચે દમાઈ શકતો હતો, નહિ તેને હિંચકા ફેકી દઈ શકતો હતો, કારણ કે દોરતની દોસ્તી તેના જીન કરતાં વહાલી હતી, નેમજ દીલ્લદારનો પ્યાર પણ કંઈ અકારો નહિ હતો, બ્યારે તેનો દોસ્ત તેણે સુખમાં કે સંતાપમાં તનદુસ્તીમાં કે દુઃખમાં લલાષમાં કે ખુરાષમાં સાંચા સમાન સાથ આપતો હતો; તારે દિલ્લદાર ફક્ત તેણે મોજ શોખ સિવાય બીજું કશુંજ સુખ આપી શકતી નહિ હતી. આખર તે એકજ રસ્તા પર પોંહયતાં ખરાં દિલ્લથી માત્ર ‘દોસ્ત’ કહી, પોતાના વહાલા મિત્ર એરયનો હાથ લાઇ સેકહેંડ કીધી. તેવામાં અદેખું બનેલું સિવરી સ્ટેશન આવ્યું બંને મિત્રો પ્રેમથી વળગીને મિનવો સ્ટૂડિઓ તરફ ચાલવા લાગા.

પ્રકરણ—૫ મું.

કિનોઃ ખરેજ કિનાના કશું દેવે જહાંગીર જેવા લલાં શાખસના દિલમાં ઘેર કર્યું, આજથી તે ત્રણ દહાડા થયા અકળાયલો ગભરાયલો, અધીરો થયલો, મરીન લાઇન્સપર ઝીણીની અત્યંત ઇન્તેજારીથી રાહ જોઈ રહ્યો હતો. તેવામાં તેણે જોયું કે તેનાથી કંઈક કદમ દૂર એક બેઠા બંગલામાંથી ઝીણી મિત્રી ઉતરીને ધોબી તળાવ ગમી જઈ રહી હતી.

૧૪] કાઠીના દેશ પરદેશ વાર્તા જોઈએ તો “વાર્તા વીલામ” ફેવરીટ ધુનઈ ર લખે

તને તરતજ તેણીની પાછળ પવન મિસાલ જમ ‘ઝીણી’ કહી તેણીનું નામ ચોકાયું. તે ઝોળખીતો અવાજ સાંભળવા છતાં, જહેરાના ઢોંગ દેખાડતી આગળ ને આગળજ વધતી ગઈ. જ્યારે જહાંગીર તેણીની પાછળ એક કુતરાં માફક ધસડાતો હતો. આ શરમીંદીબરી ચાલથી તે ખસીખાંચો થઈ બોલ્યો. “જરાં ઉમાં રેવ ઝીણી, હું તમને કંઈ કહેવા માંગુછ.”

તેણીએ તુરંજવારથી ફુંકો જવાજ વાળ્યો. “તમે મને કંઈ ના કહેવો. હું તમારું કશું સમજવા માંગતીજ નથી.”

“જોવ, તમે તે નહિં સમજશો તો તમારી ને મારી ઇજ્જતનું લીલાઈ થશે.” આ ઠરાવના શબ્દોથી ઝીણી ચોંટીને જહાંગીર તરફ ડોળા ધુરકતાં, તે શું કહેવા માંગે છે તે સાંભળવા કોધથી દાંત કચકચાવતી ઉભી. કે તુરંત જહાંગીર મનમાં મલકાઈ બહારથી ગંભીરતા દેખાડતાં ગુપચુપ ક્રાંટની અંદરના ગજવામાંથી એક એનવેલપ કાઢી ઝીણીના હાથમાં મુકતા બોલ્યો. “વાત એકદમ બગડી ગેઈય ઝીણી, કાંઈ આપણા મુદ્દમએ આપણા પર બદનામી નાંખવાનું અખાંડ કાવતું રચ્યું છે.”

તેણીએ નાજુક ધુજતાં હાથે તે પરખીકું બોલ્યું; તે કવરમાંથી એક ચીઠ્ઠી ને ફોટો નીકળ્યો. જે જોતાંજ તેણી ધરતીકંપના આચકાની મિસાલ પગથી માથાં સુધી ચોંકી. તે જહાંગીરના મોંઢા તરફ ભયથી જોઈ, પેલી ચીઠ્ઠી હિતાવલ ને હિલે વાંચવા લાગી.

જહાંગીર, જે તને તારી ને છાંપીની ઇજ્જત વહાલી હોય, તે આજથી આંઠ દહાડાની અંદર ફપીયા પાંચ હજારનો મનીઓડર જોગેશ્વરીમાં આવેલાં ઇંદુ લાંડારીના છાપમાં કરજે. જે તેમ નહીં થયું ને બીજી કંઈખી સફાઈ કીધીય તો આય તમારા કાલાકર્મનો ફોટો હરએક પ્રીટીમ પ્રેસમાં પ્રગટ કરાવી, તમારી ઇજ્જતનું ને ખાતદાનનું લીલામ કરાવશે.

તે કાગળ હળુન તો પુરું વંચાઈ પણ રહ્યું ન હશે તેટલાં તે તેણીના ગભરાટમાં ઐર બી વધારો કરતો બોલ્યો. “આય લેટર આજથી મને આંઠ દહાડાની વાત પર મળ્યું હતું.”

“ઓ જહાંગીર! આય શું આફત તે મને આગઉથી જણાવ્યું બી

નહિં ? ઝીણી ગભરાટથી બેબાકળી બની બેઠી, ત્યારે જહાંગીર ઠંડે કલેજે સંતિથી બેઠ્યો. “આઠ આઠ દહાડા થયાં તમારી વાટ બેતો હિંચા હોય, પણ તમારોજ પતો લાગો નહિ.”

હવે ઝીણી ડર ને ગભરાટથી ધુન્નતી બેઠી. “ઓ બોદાય કેવું બચંકર કાવત્રું ! બે આય વાત મારા ઘેરના બાલુવા પામશે, તો મને શુભતીજ મારી નાંખશે.”

“બનવા બેગ છે કે આય કાવત્રું કોઈ તમારાજ વિશ્વાસુએ કીધું હોય !” જેમ જેમ હિપલાં શબ્દો તેના મુખ વાટે બહાર પડતાં હતાં, તેમ તેમ તેણીનો શક નિર્દોષ શાવક પર જતો હતો. કારણ કે ઝીણીએ પોતાનો ફોટો ફક્ત શાવકનેજ પ્રેઝન્ટ કર્યો હતો. ત્યારે તેણીથી ક્યુપો શાવકે જહાંગીરની માંગણીને માન આપી આપ્યો હતો, જેને જહાંગીર પહેલાં પ્રકરણમાં વાચ્યું તેમ લઈ જઈ પોતાના ફોટા સાથે કોપી ફોટા કરાવ્યો હતો. તેજ હાલ તો શાવકને ગુન્હેગાર ડેરવી રહ્યો હતો. એવી રીતે ગફલતની ગારમાં ગમડેલી ઝીણી બેબસ બની બેઠી. “પણ હવે શું થશે જહાંગીર ?”

“હજીન આય આફતથી બચવાનો એક રસ્તો બાકી છે. પણ તું કદાચ તે પસંદ નહિ કરશે !”

“જહાંગીર, ઝીણી બનના ભોગોળી ઈજાજત બચાવવા નહિં ડરશે.”

“એમ ? તારે મારી સાથે પરણી જા.”

‘પરણી જા’ બોલ પરજ ઝીણી ચોંકી, ને હગમમતા દિલે કૈક વિચાર કરી બેઠી.

“પણ તે બધું એટલું જલ્દી કેમ બનશે જહાંગીર ?” પરણવાના નામ પર પસરેલી પ્રિયતમાને જોઈ, જહાંગીર પોતાની ખુશ કિસ્મતી સમજતો બેઠ્યો, “તેની તું ફકર ના કર; મેં તે બાબે બધો બંદોબસ્ત કીધોછ. વાસ્તે હમણા તું મારી સાથે જલ્દી જલ્દી ચાલ.” એટલું બોલી તેણીની સાથે મુકરર કીધેલી જગ્યા પર આવી મોટરમાં બેસી મુંબઈથી દૂર આવેલી એક અગ્નીયારીમાં લઈ જઈ જરથોસ્તી ધર્મ અનુસાર પોતાના બાકુતી સાક્ષીઓની હાજરીમાં ચાર ચોખા છંટાવ્યા.

આય બધી સજવટ જહાંગીરે રૂપીયા પાંચસો પઠાણ પાસે ચાર આને બાળે લઈ કરી હતી. આ વખતે જહાંગીરનું હૃદય હિંચળતા

કરિયાના મોળઓ કરતાં વિશેષ હિજાબા મારી રહ્યું હતું. કારણ કે એક તો તેણે તેના કામમાં સફળતા મળી હતી; બીજું કે ચાંદ સમાન ચહેરાવાળા ઝીણી તેની મહોરદાર બની હતી, ને વળી ત્રીજું એ કે તેણીના માલદાર પિતાની મજ્જર દોલતનો વારસ થવાની તેને વચ્છી હતી. એવી રીતે તે ત્રણે ચીજોનો પોતે માલેક થયેલો સમજી, સુનેરી સ્વપ્નો જોતો ઝીણીને લઈ તેણીના માલદાર પિતાને બંગલે જવા મોટરમાં ઉપડ્યો.

પ્રકરણ—૬ થું.

તેજ વખતે તેણીના માલદાર પિતા, તેવણના માનીતા મિત્ર નવરેજી દુઆશના દોલતમંદ બેટા સાથે પોતાની પ્યારી પુત્રીને પરણાવવાના પવિત્ર કોલથી બંધાઈ ચુક્યા હતા. દુક સમયમાં એક બીજના વહેવાઈ બનવાનો ખવાખ, હાલમાં તે બન્ને ડોસાંઓ લાયબ્રેરી રૂમમાં આરામ ખુરસી પર લેટી જોતાં હતાં. તેમાં દરવાજા પરથી “પપા,” કરી નાજુક અવાજ સંભળાયો. તેવાજ બન્ને જણ ખવાખમાંથી જાગીને ઉઠ્યા; કે તરતજ ઝીણી દોડી આવી પોતાના બુર્જોગ પિદરના પગે પડતી કાકલુડીથી બોલી. “મને આશીર્વાદ આપો પપાજી! ને મારી કીધેલી બૂલની મારી બહો.”

“આશીર્વાદ આપો? અચરત પામતાં ફરદુનજી બોલી ઉઠ્યાં. એ તું શું બકેય છોકરી કંઈ સમજ પડે; ને આય એવણુ કોણુ છે?” જહાંગીરને તેણીની બાબુમાં ઉમેલો જોઈ પુછ્યું. જે સાંભળતાંજ ઝીણીનું શર શર્મનું માયું જુકા મયું, ને તેણીના નાજુક બે ધુજતાં હોડો ગળગળા સાદે ‘મારા ધણી’ બોલી ઉઠ્યાં. તેવાજ ફરદુનજી વિચ્છળાના શોકની માફક ચમકીને ડોળા કાઢતાં બોલ્યાં. ‘શું કહ્યું નાપાક દુક્તી? પાછું કહે જોઉ!’ એમ કહી ઝીણીના બાલ પકડી તેણીનું માથું ઇઝીયેરના હાથ સાથે પટકવા લાગા. હજી તો જહાંગીર વચ્ચે પડે, તે પહેલાં પીરોજબાઈ” એા માયરે આ બધું શું છે! મારી દિકરીને શાના મારોછ?’ વગેરે બોલતાં રાંધણી-માંથી દોડી આવ્યાં, ને ખરા વ્હાલથી તેણીનું માથું છાતીમાં દાખ્યું. જે જોઈ તેણીનો ખાવિંદ કોલથી બોલ્યો. ‘આગ લગાડ એના મોંહના પર.’

“ઓવારીયુંરે, તમેખી આજે શું મારા એક પુરાં બચ્ચાં પર સિતમ વરસાવોછ! એને એવું કીધું તે શું?”

“એને શું કીધું? વળોથી બળવેલી બાપદાદાની ઇજ્જત સાથે, મારી બી આખરે પર પાણી ફેરવ્યું.” નિશ્ચયે નાંખતાં ફરદુનજીને જોઈ, તેવચના દોરત નવરોજી આગમાં તેલ નાંખી દુઃખ પર ડામ દેતાં બોલ્યાં. “એતો બાવા! છુટે હાથે બચ્ચાને ઘણા લાડથી ઉછેરવાનું પરિણામ છે. જે માથે બાપ છતી આંખે આંધળા બની, પોતાના ફરજંદોને લાડમાં લડાવી ગમે તેમ વર્તવા દેવ છે, તેઓના બાનદાનની હાલત એવીજ થાય છે.”

આંસુનર આંખે ફરદુનજી હાથ મારતા બોલ્યાં. “ખરેજ મેં મોટી બૂલ કીધી. જે હું મારી બેરીના કહ્યા પર ચાલી એને લાડ નહિં લડાવતે, તો આજે મારી ઇજ્જત બી નહિ જતે, ને મરતે દહાડે આવા ખુરાં સખુનો બી સાંભળવા નહિં પડતે.”

“હજીન તમે કાંઈ નથી સાંભલ્યું. હજીતો, તમને ઘણુંજ સમજવાનું છે. તમે ફક્ત તમારીજ ઇજ્જત નહિ, બલ્કે મારીબી આખરનું લિલાઉં કરાવ્યુંછ. જે જોઈ જતાં આવતાં જગત તમારા પર શીટકાર વર્સાવી, ધિક્કારથી કહેશે કે લાઅન્ત પરજો એવા પિદર પર; જે પોતાની ચોલાદને ગમે તેમ છગાવી બાપદાદાની મેળવેલી ઇજ્જત મરતી ધડીએ ધુળમાં મેળવે છે.” એટલું બોલી નવરોજી દુઆશ્ચ ટેબલ પરથી પોતાની પાઘડી ઉચકી ગુસ્સાથી ધસારા ભેર તે રૂમ છોડી ચાલી ગયાં.

“મંમા, મને માફ કરજો, મેં જે બી કંઈ કીધુંછ તે તમારા લોકાની ઇજ્જત બચાવવાજ.”

‘શું કહ્યું ચંડાળ? ફરદુનજીએ જીભીના હાથની કાંડી પડકતાં મડગડાત કર્યો. “ઇજ્જત બચાવવા, કે તે પર પાણી ફેરવવા?” એમ કહી જીભીને ધકકો માર્યો, તેવોજ જહાંગીર વચ્ચે કુદી તેણીને પકડી લીધો. જે જોઈ પીરોજખાઈ ધણીને પગે પડી કગળતાં બોલ્યા. “ઘણું થયું ફરદુનજી, હવે માફ કરો.”

“ચલ હટ તું,” ગુસ્સા પરનો કાણુ બોલતા ફરદુનજીએ તેણીને ધડાક કરતી જમીન પર પટકી નાંખી. હજી જીભી માતાની મદદે દોડે, તે પહેલાં ઉશ્કેરાયતો શેર, પોતાની દિકરી પર તડાપ મારવા ધસ્યો; કે તરત જહાંગીર તે ઘાતકીને રોકતો બેહદ ગુસ્સાથી બોલ્યો. “હડી જાવ સસરાજી, હવે તમને મારવાનો કામ હજી નથી. જીભી મારી ધણીચાણી છે!” ‘ધણીચાણી’ બોલ પરજ પીરોજખાઈ જમીન પરથી ચોકી ઉઠ્યાં ને કંઈ કહેવા બચ તે પહેલાં તેણીના ઉશ્કેરાયલાં બાવિદે ધુળતાં હાથે એક રલ્લપ જહાં-

ઘીરને મારતા બોલ્યા. “ચલ નિકલ અહિંથી હું તારું ને એનું મોંઢનું બીજેવા નથી માંગતો.” આ શબ્દો સાંભળતાં જ જહાંગીર ત્યાં એકબી પળ શોભ્યા વગર ઝીણીને લઈ સડસડાત તે રમથી બહાર પડીયો.

તેઓના કદમ બહાર પડતાં જ તે ઝંઘર મગજ વિચારના વંટોળાયામાં સપડાયું, કે જેને જાન કરતા વહાલી ગણી લાડમાં હિંચેરી, તેજ છેવટે પોતાના કમળોર પગમાંની કુચ્છ પર કુદી મિસ્ત્રી ખાનદાનની આખર ધુળમાં મેળવી, યુદ્ધાપામાં તેના યુર્જોગ બાપને કપાળે કલંકની કાળા ટીંચી ચોંટાડી. તે ક્યાં જાણતો હતો કે તેની પુત્રી માલદારની મ્હોરદાર થવાને બદલે, એક કંગાલની બેરી બની સદાની શાંતિ ને સુખ ખોડી, પોતાના મુન્હેરી જીવનમાં ઝહેર રેડશે, ને છેવટે સર્વને યુદ્ધાપામાં નામેશી બચાવે વર્તનથી બદનામ કરશે ?

ખરેજ તેની એવી ઉમ્મેદ નહિં હતી. કે આય નાસમજ પગલાંને અંત સુખને બદલે દુઃખ લાવશે. તે તો તેણી સાથે પરણી, તેણીના માલદાર પિદરને પૈસે, સુખ ને શાંતિમાં પોતાની જીંદગી ગાળવા ચાહતો હતો, પણ હિંચાતો તેથી ઉલટું જ થયું હતું તેનો તેને કશો પસ્તાવો થતો હતો. કારણ કે તે આવી મુશ્કેલ હાલતમાં કબ્જે સાર્થ, દિલદારનો ખર્ચ પુરો પાડવાને અશક્ત હતો. એવી રીતે બંને બાજુ સસરા જમાઈ ‘આશમાં નિરાશ’ થયાં હતાં. લોવર પરેલ સ્ટેશન પર જહાંગીર તેણીની સાથે દ્રેનથી હિતરી સોપારી બાગ પર આવેલી એક ચાલ તરફ નિરાશાથી નિર્બળ કદમે ચાલવા લાગો.

કપડાં ખોવાઈ જાય છે ને ?

એકવાર ગયાં તે ગયાં પાછો પતોજ નથી ?...તો ગુસ્તાદજી પેસ્ત-
નજી શાહુનાની ઉત્તમ બનાવટની કપડાં પર નામ લખવાની
શાહી વાપરી તેમને ખોવાતાં અટકાવો.

બનાવનાર:—

ગુસ્તાદજી પેસ્તનજી શાહુના

કણ્ઠપીઠ—સુરત.

દરેક ઠેકાણે ચાર આને મળશે.

મળવાના ઠેકાણા:—ફરેહન અને બરજોર, નસરવાનજી નવા, આર.
એફ. અચારીઆ, ફરામરોઝ નવા, મનુ સ્ટોર્સ, માદગાર સ્ટોર્સ, વગેરે.

પ્રકરણ—૭ મું.

તે સમીક્ષાઓ સુંદર સમય હતો. અસ્ત પામતાં સૂરજના ઝાખાં ફિરવો રસ્તાની સપાટી પર પડી રહ્યાં હતાં. આ ખુશનુંમાં સાંજે કેટલી આઝાદ મેદાનમાંથી ચાલતો પોતાના વહાલા દોસ્ત એરચને ત્યાં ધોબી તળાવ જતો હતો. એવામાં એકાએક તેની નજર સામી સાઈડ પરથી જતી, એક પરી સમાન પુતળી પર પડી, તેવો તે હરખથી બોલી ઉઠ્યો. ‘શીશી’ બાદ નિશાસો નાંખતો આગળ વધ્યો. ‘અફસોસ કે તુ બી બેરંગી બદલાતી દુનિયાની માફક મારાથી બદલાઈ ગેમ.’ પાછો કંઈ વિચાર આવતા મન સાથે મલકાતો બડબડીયો. ‘પણ ચાલ આજે છેલ્લી દ્રષ્ટિ તો કરી જોઈ’, કદાચ બે લેખી, હિમ્મત ને ઉલટથી કેટલી તેણીવાળી સાઈડ પર જઈ, આજુબાજુ જોઈ હિંમતથી તેણીનું નામ પોકાર્યું. તેવીજ તે ચાંદ સમાન ચાંદની કેટલી તરફ પોતાનું મુખ કરી પ્રેમ ભરી અદાથી જોવા લાગી. જે જોઈ તે પોતાની ખુશ કિસ્મતી સમજતો આગળ વધ્યો. ‘તમે મારાથી નાખુશ તો નથી ની?’

“જરા બી નહિ,” તેવોજ કેટલો બીજો પ્રશ્ન કર્યો. ‘તો પછી તે દહાડે કાંઈ નહિ બોલ્યાં?’

“તે દહાડે હું બિહતી હતી; કારણ કે જસીએ આપણી દોસ્તીની વાત પપા આગળ કીધેલી, ને વરી તે વખતે કેટલાંક જસીના ફ્રેન્ડોબી સાંબેથી ઉભાં રહી જોતા તા.”

“પણ શીશી તું તો રોજ બારીએથીબી મને જોઈ ભરખ જતીતી!”

કેટલીના બોલો સમજી તેણી બોલી. ‘હાસતો મને ભરાઉંજ પડતું તું કમકે મને જિંક હતી કે તું મને જોતાંજ જરૂર કંઈને કંઈ ઇશારો કરતે, ને તે જો કદાચ જસીના જોવામાં આવતે, તો ઘણુંજ ખુશ થતે.”

હેતવંતી દિલ્લદારનું દિલ જોઈ કેટલી જરા ગંભીરતાથી બોલ્યો. “શીશી તારો ભાગ એટલો બધો મારા પર કાંઈ ખીતીયોછ?”

“છોડ તે મુંજનું નામ તે તો હંમેશનો એવો છે, તારા એરચ જેવો થેરા છે?”

“અહંહંહં કેટલી હસ્તો આગળ વધ્યો, એરચ તો ખરેખર બધો છે, પણ તું તો તારા ભઈ જેવી નહિ થશેની?”

“કદી નહિ,” બેધડક ફેની બોલી ઉઠી. પણ એ વખતે તે ‘નાસમજ

નાદાન'ને ક્યાં ખમર હતી, કે ખારની કડીણુ કસોટીમાંથી પ્રેમાને પસાર થવું બોલવા જેટલું સહેલું નહિ હતું. તેણી તો પોતાનુંજ ધાયું ખરું સમજી આગળ વધતી બોલી ‘કેકી તું તો મારા આવા વર્તનથી નારાજ તો નથી ની? કેકીને હરતો જોઈ આગળ વધી. હું જાણું છું કે તે વખતે તુંને ધણું લાગું હોશે. મને બી મજબુરીથી છાતી પર પથર મુકી સઘળું સહન કરવું પડતું હતું.”

“છોડ તે વિચાર શીલ્લી. હું બધું જાણતો તો.”

ફેનીએ હયરતને ગભરાટથી સવાલ કર્યો. “ફેવી રીતે?”

“પાંચ વરસ” કેકીને ફેમસ ડ્રામિક બોલ સાંભળી તેણી ખડખડાત હસી કે તુરત તેને આગળ વધાયું. પણ હંચ લુચ્યા શિયાળ હવે સિંહને ના ઠગતું. એવી રીતે ગપ ગપાટા પછી બંને પ્રેમાઓ છુટાં પડ્યાં.

“તેણી કેકીની બચપણની મિત્ર હતી. તેઓ નાદાન વયમાં એક બીજાંના રનેહ થયાં હતાં; ઉમ્મરે પુગતાં અદેખી આલમે, અને વખતે તેઓને છુટા પાડ્યાં. પણ આજે, પાક પરવરદેગારે ને ઉસ્તાદોએ પોતાની રહેમ કરમથી તેઓને પહેલાના પ્યારા વહાલથી પાછા મેળવ્યાં.

ફેની એક માલદાર ખાખનો ખેટી હતી; તેણીના છુઝોર્ગ પિદર બેહ-રામજી કખીર, પાક પરવરદેગારની રહેમથી મુંબઈની એક ધીકતી પેઢીના હેડ કલ્ક હતાં, ને તેવણુ બે પૈસે સુખી બી હતાં. જો એવા દોલતમંદ રહીશનો કેકી જમાઈ થાય, તો કેવું સુખી સેવટ આવે? આ ન ધાર્યાં મેળાપની વાત કેકીએ પોતાના વહાલા મિત્રને કહી સંભળાવી. જે સમજી એરચ ધણેાં ખુશ થયો.

“ફેવરીટ”

‘ફેવરિટ’ના માર્ચ મહિનાના અંકમાં નાની મોટી વાર્તાઓ ઉપરાંત સિનેમાની માહિતી આપવામાં આવી છે. એક લેખમાં મીડી પિસાબનો રોગ થવાના કારણો અને તેના ઉપાયો આપવામાં આવ્યા છે. કેરીની જૂઠી જૂઠી વાની કેમ બનાવવી અને તેનો રસ કેમ જાગવો તે એક લેખમાં સમજાવવામાં આવ્યું છે. ડોક્ટર સોહરાબ સંતોકનો ‘કખીર વચનામૃત’નો વધુ હપ્તો પણ આ અંકમાં છે.

મુંબઈ સમાચાર, તા. ૧-૬-૪૦

પ્રકરણ—૮ મું.

સંસારની સુંદેરી સવાર શિતળ છાંયાથી ભરેલી હતી. છતાં જહાંગીરને ખપેરના તપતા સૂરજના તાપ સમ તપેલી લાગતી હતી. કારણ કે તે સંસારના સુખથી ફક્ત બેજ મહિનામાં ધરાઈ ગયો હતો. એમ તો તે સધળા વાતે સુખી હતો, પણ પૈસાથી ઘણોજ મોહતાજ હતો. સખખ કે પોણોસો રૂપિયાની ટુંક આવકમાં ઘેરના ચાર જથ્થાઓનું ગુજરાન કરવું ખડખ બારી ચપ પડતું હતું. આજ સુધી તો તે કર્જ કરી જેમ તેમ સંસારનું ગાફું ગળાવતો ગયો; પણ હવે કેમ ચલાવવું! તેનો વિચાર તે હમણાખી તેની મહોરદાર સાથે કિંગ સર્કલના ખામમાં ફરતો ફરતો એકલો કરતો હતો. તે વિષે તેની મહોરદાર કાંઈ પુછતી તો ઓરીસનો હિસાબ કશું કહી ટુંકા ઉડાઉ જવાબ વાળતો. ફરતા ફરતા એકાએક ઝીણીની નજર તેણીના પહેલાના દોરતો પર પડી, તેનીજ તે પહેલાંની માફક તેઓ સાથે બેળાઈ જઈ ધીંગા મસ્તી કરવા લાગી. જે જોઈ જહાંગીર મન સાથે ખડખડીયે. “ભોળા ખરેજ મારી ભોળા” હાં—તેણી ભોળા તેમજ ભોળાં દિલની દયાળું દેવી હતી. તેણી પરણ્યા પછી પોતાના વરની કમજોર સ્થિતિને લીધે કાંઈખી જાતની પોતાના મન માંગી મોજ, મનાવી શકી ન હતી, છતાં તે માયાળુ મહોરદાર તેને લીધે પોતાના ખાવિંદને કાંઈ પણ વાતનો દોષ દેતી ન હતી, એ વાતથી જહાંગીર ઘણોજ ખુશ હતો. એવી રીતે વિચારમાં ને વિચારમાં સાંજ પડી. દોરતોથી છુટાં પડ્યાં પછી ઝીણી જહાંગીર આગળ આવી તેને પાછો રંજમાં ગરકાવ બેઠો. જોઈ રંજ ભર્યા અવાજે બોલી “બુઝં લાગું જાગું? મને માફ કરજો; હવેથી હું તેઓ સાથે કદી નહિં ફરશ.”

“કોણ કહેય ઝીણી? એવું કંઈ નથી.” ભોળા ભામીનીને ભાન કરાવતો જહાંગીર બોલ્યો તે સાંભળી તેણીએ પાછો સવાલ પર સવાલ કર્યો. ‘તારે શું છે? પાછાં વિચારમાં કેમ પડીયા?’

“જેની ઝીણી, આજ કાલ મને ઓરીસનું કામ ધણુંજ રહેછ, વું તો મારા જાન ફેકટની ફિકર કરેછ; જે કદાચ એવું કંઈ હોય તો મારા હિયાના હારને જથ્થાઉ નહિં?” જુદા તમસ્વી ભર્યો શબ્દો બોલી, તેણીનો કામળ હાથ પોતાના પંજમાં દાખ્યો, પણ ચાલાક મહોરદાર મતલબ પામી જતાં નિશાસો નાંખતી ગંભીરતાથી બોલી. “જહાંગીર, વડાઓ કહેછ કે

પરણ્યાં પછીની જીંદગી સુખી ને સંતોષી હોય છે; તો પછી તે આપણા હક્કમાં દુઃખ ભરી કેમ લાગેછે ?" તે ગરીબ બાપડો હવે શું જવાબ આપે, તે ખુદ સમજવા લાગ્યો હતો કે પૈસા વગરની કમજોર સ્થિતિએ સંસારી થવું ખાવાનું કામ ન હતું, ને તે બિલકુલજ ખર્ચ હતું.

જેખી નાદાન પોતાનેજ હાથે એવું નાસમજ જેવું પગલું ભરે છે, તે છેવટ સુધી સુખનો સુન્હેરી સાથી ખોલી દુઃખના ડરામના કુંગરોમાં એમજ અથડાયાં કરેછે. હવે તે રંજીદા થઇ તેણીના સવાલનો જવાબ આપ્યા વગર મુંગો મુંગો ઘેર ગમી ચાલવા લાગે.

પ્રકરણ—૯ મું.

સવાર પડી જાણે જહાંગીર આજે સદાનું ઘેર છોડી જતો હોય, તેવા વહાલથી પોતાના વહાલા નાનકડા કુટુંબને મળી ઓશીસે જવા લાલખાગથી મ્યુઝીયમ જતી દ્રામમાં બેઠો, ને વિચાર કરવા લાગે કે જે હજમત સાથે હમણા તે ઘેરની સીડી ઉતર્યો છે, તેજ હજમત સાથે પાછો ચઢશે કે! તેવામાં ટીકીટ પ્લીઝ, ના અવાજ પર ચોક્યો ને ડાયરેક્ટ ટીકીટ લઈ હોર્નખી રોડ પર આવેલી વલસાડના લક્ષાધિપતિ શેઠીયા મંનચેરશાહ મલખારીની ઓશીસમાં ગયો. જ્યાં તે પોણાસો રૂપિયાના પગારે એક્સિસ્ટન્ટ કલાર્ક હતો.

જહાંગીરને ગમગીન રહેરે દાખલ થતો જોઇ તેના હેડ ફિરોઝ બામખોટ, તેણે પગથી માયાં સુધી નિહાળ્યાં પછી પુછવા લાગે. "શું છે જાગ્યું? તું જે દહાડેથી પરણ્યોછ તારથી દુઃખી દેખાયછ?"

"ખરેજ હું ધણેં દુઃખી છેઉં. હું તો પરણીને સુખી થવા ઇચ્છતો હતો; પણ પરવરદેગારે મારા કમ કિસ્મતમાં સંસારનું સુખ નહિ લખ્યું." એટલું બોલી પોતાની ટેબલ પર માથું પટક્યું જે જોઈ ફિરોઝ તે ટેબલ પર બેસતા તેનું માથું પ્યારથી પસવારતાં તસલ્લી આપતો બોલ્યો. આખર તે દુઃખનું કારણ શું છે જહાંગીર!"

"પૈસા" ટેબલ પરથી તુરત પોતાનું માથું ઉચકતા જહાંગીર એટલું બોલી આમળ વળ્યો. મારા વહાલા દોસ્ત પૈસા, હું પરણ્યા પછી એકએક કાડીનો મોહતાજ થયોછ; અરધી અર્ધીને માટે તવળતો થયોછ. આજ સુધી

તો મેં મારી ગુજરીશ પ્રમાણે કરી જેમ તેમ ઘેર ચલાવ્યું, પણ હવે તે સર્વનો અંત આવી જશે ને થોડાજ દહાડાઓમાં જહાંગીર જેલ જઈ પોતાના હાથે કીધેલી નાદાનીનો નતીજો ભોજી લેશે.”

“કહી બી નહિં જહાંગીર! શિરોજ વચ્ચે મદદ કરવાના ધરાદાથી બોલ્યો. જ્યાં સુધી શિરોજના જનમાં જન છે, ત્યાં સુધી તરી મુશ્કેલ આસાન છે.” એટલું કહી આગળ પાછળનો કશો પણ વિચાર કર્યા વગર, પુરત ઓશીસના એક્કાઉન્ટના રૂપિયામાંથી સો સો ના પાંચ દુકડા પોતાના દોરતને કાઢી આપ્યા. “આફ્રીન મારા વહાલા દોરત આફ્રીન. તું ખરોજ દોરત છે જહાંગીરે ધણાં ઉપકાર સાથે તે રહેમ દેલ ફરેશતાના હાથ ચુંમતા ઉપલાં બોલો બોલી તે રૂપિયા પોકેટમાં મુક્યાં. તેવામાં તેના માલેકે તેને બોલાવી આવ જ સાંજની ગાડીથી વલસાડની ઓશીસના એક્કાઉન્ટ સર ઉપડી જવા જણાવ્યું. જેને જહાંગીરે ધણાં માન સાથે કબુલ્યું, બાદ જહાંગીર ઘેર આવી સાંજની સફરની તૈયારી કરવા લાગ્યો.

સાંજ પડી, આય સમયે બોમ્બે સેન્ટ્રલ સ્ટેશનની બહારથી કેકી તેની સ્વીટી ફેની સાથે જઈ રહ્યો હતો. તેણીને ધુજતાં હાથે સાડીનો છેડો ખેંચીને પોતાની બાજુ પર વિટાળતી ભેઈ હલવેથી તેણીની પીઠ પર કેકી હાથ મુકતો બોલ્યો. “ફેની ધુજેછ કાંચ!” “મારા દિલમાં કંઈ એકદમ દાર પડેય કેકી! એટલું બોલી ધુજતે અવાજે આગળ વધી કે રખે કોઈએ આપણે ફરતાં જોયાં હોય.” અણધાર્યાં બોલો સાંભળતાંજ કેકી તાઅજુબીથી બોલ્યો, “એ તું શું બકેય ફેની?”

“કાણુ જાણે મને એકદમ હમણા શું થાયછ.”

“પણ તુંને એકદમ એ થાયછ શું?” ગભરાયલાં કેકીએ સવાલ કર્યો. “બોદા જાણે આજે માઈ કલેજી કમ ધડક ધડક થાયછ.”

“તું તો ફેકટની ગભરાયછ, ફેની! ચાલ આવ, જરા ગરમ ગરમ ચાહે પી.” એમ કહી તેણીને હોટલ ગમી લઈ જાય તે પહેલાં ત્રીણી તેઓની સામે થતાંજ “હલો કેકી,” ખુશ મીઝાજે તેણી જહાંગીર સાથે વિક્ટોરીયામાંથી ઉતરતાં બોલી. કેમ કંઈ ઘણે વખતે મળ્યાં, સારી કાંની છેવતી?” “કુવાઈટ વેલ, ઠંકયું, ‘તમે કેમ છેવ?’”

“ઓ કે” તો તેણીએ ટુંકો જવાબ વાળ્યો. પછી કેકી જહાંગીર તરફ ઈશારો કરતો બોલ્યો. “એવણુ મીં કાણુ છે!”

“મારા હસી” એમ કહી બન્નેને ઇન્ડ્રોડ્યુસ કરાવ્યાં કે તરતજ કેકી મસ્કરી કરતો બોલ્યો. “વાહ બાઈ! લગનનું બોણુંબી એકલાં એકલાં ખાઈ ગયાં !”

‘લગન’ બોલ નિકળતાંજ જહાંગીરના અંતઃકરણે એક ઉંડો નિશ્વાસો નાંખ્યો. તે ફક્ત ફેનીજ જોઈ શકી હતી. “પણ તમારોજ પત્નો ક્યાં હતો? હમો તો તમુને રોજ યાદ કરતાં’તાં, કે તમે આજે આવશો કાલે આવશો. બિચારી જરબી તમારી વાર જોતાં જોતાં થાકી ગેઈ; ધનાબી બોલતીતી કે તમે આવવાના હતા પછી આયાજ નહિ.”

“ખરેખર હું તો તદનજ બૂલી ગીયો.” કેકીએબી તેટલાંજ પ્યારથી જવાબ આપ્યો.

આ અશુદ્ધતા વર્તનથી ફેનીના દિલમાં અદેખાઈની આગ બેપરવાઈથી સળગવા લાગી. હવે તેણીને તેણીના ભ્રષ્ટ્રએ કહેલા બોલે બોલ ખરાં પડવા લાગ્યા; કારણ કે ફેની કેકીને એવો બદમાશ માનતી નહી હતી. પણ આજે તેણીએ નજરો નજરે જોયું હતું કે એક પરણેલી પરણેતર સાથે તેણીના ધણીની મોણુદગીમાં હી હી ને હાંચ હાંચ કરી નાચતો હતો હાં ખરેજ, કેકી ઝીણીને જોતાંજ હાંશથી બેહોશ બન્યો હતો. ને ગોચા ફેનીની તો હાજરી વટીક ભૂલી જઈ, તેણીને પાટી સાથે પણ ઇન્ડ્રોડ્યુસ નહી કરાવી હતી. જે એક કાંકણી છોકરીને માટે હદથી ઝીલાદા હતું.

તેણી હવે તેઓથી છુટી પડવાના ડેડાવથી જતી વખતે પણ તેઓનું મોંહ નહી જોવાના ઇરાદાથી જમીનને તીકતી તુચ્છકારથી બોલી. “કબજાર મારી તખીઅત ધણી ખગડેછ; હું જાઉંચ.”

“અરે હિલી તો રહે; ચાહે તો પી જા; હું તો તદન બૂલીજ ગીયો.” “થેંકયુ” એટલું બોલી એક ઉભેલી ટેક્ષીનું આરણ્યું બોલી તેમાં બેસી ગેઈ; કે ગાડી તુરતજ કુલાખા ડોઝવે રોડ તરફ હંકરાઈ.

આ અશુદ્ધાર્યાં અપમાનથી કેકી બેહદ ગુસ્સે થયો. પોતાની ગલ્લતી તો ગોચા બૂલીજ જઈ, ફેનીનેજ દોષોત ટેડવી, કથું પણ કહ્યા વગર ઝીણીથી છુટો પડ્યો. આ વિચિત્ર બનાવ જોઈ ઝીણી તો ડંગજ થઈ ખભાં ચઢાવતી જહાંગીર સાથે સ્ટેશન પર ગઈ તેવામાં ટ્રેન ઉપડવાનો ટાઈમ થતાંજ જહાંગીર ઝીણીને મળી ટ્રેન પર સ્વાર થયો. ટ્રેન ઉપડી, ઝીણી જહાંગીરને રમાલ વડે ઇશારો કરતી પ્લેટફોર્મ પર હિલી રહી.

બીજે દિને કેકીને એરથબી પોતાના કુટુંબ સહિત કુંપનીને ખર્ચે આઉટ ડોર વર્ક માટે આગ્રા ઉપડી ગયા.

પ્રકરણ—૧૦ મું.

“ શેડ્યા ? તમારી માનીતી ચીજ મળી ? ” દરવાજા પર ઉભો રહી. શાવકનો ગભરાટ નિહાળતો પીલતન કદનો તેહમુરરપ તોટાપીસું સવાલ કરી વગર હુકમે સડસડાત અંદર દાખલ થઈ ટેમલ પાસે પડેલી ખુરસી ખેંચી બેસી ગયો.

“તેહમુલ, ઝીણી તો પરણી ગેઈ.” શોધી કાઢેલું કાગળ્યું પેન્ટના ગળવામાં ડેસવતો તે બોલ્યો.

“તો શું તારે લીધે બેસી રહે ?” જે સાંભળી શાવક ગુસ્સે થઈ બોલ્યો. બદમાશ ! તે તો મને કહ્યું હતું કે તું મારા લગન ઝીણી સાથે કરાવી આપશે” ઉશ્કેરાયલા શાવકની મજાક કરતો તે બોલ્યો. “શાંતિ પકડ દિકરા ! બદમાશને બદમાશ કેહવામાં પાપ નથી; પણ ખુદ બદમાશ હોઈ બીજાને કેહવામાં પાપ છે.”

“પાપ પુણ્યની વાત છોડ, મશ્કરી કરતાં તેહમુલને ધમકી આપતો તે આગળ વધ્યો. તે મારા સીધી રીતે પાંચસો રૂપિયા આપી દે.”

“અરે ચાર થેહ તો સૌદા કર નફા હોગા. આપવાની વાત કહાં કરેય; હું તો મારા કામના બાકી રહેલાં બીજાં પાંચસો રૂપિયા લેવા આયોજી.” નફાદટ જવાબથી શાવક છેડાઈને મુઠ્ઠીમાં કાંઈ કાતીલ હથીયાર દેખાડતાં તેને ડરાવતો બોલ્યો.

“જો પાઝી !” જે જોઈ તેહમુરરપ ખડખડાત હસીયો તે તુરત ડરામનો દેખાવ કરી ભારી અવાજે બોલ્યો. શાવક ! એવા લોખંડના ટુકડા મારા શેઠ રીયડસનના કારખાનામાં ધણીબી પડેલા છે જે જોઈ ટરનર તેહમુલ ડરી જઈ પોતાનો હક્ક છોડી દેય એવો પોચો ના સમજતો.” કદાવર કદ ધરાવતા તેહમુરરપને પોતાની સામે બોલતાં બોલતાં ધીરે કદમે ધસી આવતો જોઈ, સુકી લાકડી જેવો શાવક ડર ને ગભરાટથી પેલાં હથીયારની હસ્તી વરીક ભૂલી જઈ ધુજવા પડ્યો. આથી તે પોતાની ફતેહ થયલી જોઈ આગળ વધ્યો. જે રકમ તેં એકરાર નામામાં લખી આપીય તે આજે લઈનેજ જવશ.” “પણ કેવી રીતે ? પેલું હથીયાર ટેમલ પર મુકતાં તે બખાળીયો. તારા એકરારનામા પ્રમાણે તે મારી સાથે ઝીણીના લગન કરાવી આપવાનું કબુલ્યું હતું. જેથી ઉલ્ટું તેણી તો જહાં-

ગીર સાથે પરણી ગેઈ. જેથી હું ઉલ્ટો તારા એકરાર નામા મુજબ તારા પર મારા ફેકટના ખાપેલાં પાંચસોનો દાવો કરી શકુંછ.”

“મારા લખેલાં એકરાર નામા કરતા, તારાં લખેલું કાગળ્યું. તુંને કાયદાની ચુંગાલમાં બરાબર ફસાવી દેશે સમજીયો? તેહમુલ કદીખી વખરે આધારે રમત રમતો નથી, જો આય તારા એકરાર નામાની નકલ.” તે એક કાગળ્યું આપતો બોલ્યો. જે લઈ શાવક અત્યંત ઉશ્કેરણીથી વાંચવા લાગો.

તેમા શાવકે એમ લખ્યું હતું કે “જો તેહમુરરપ કોઈખી ઠગખાજી યા ચાલાકીથી ઝીણી સાથે તેના લગન કરાવે તો રૂ. એક હજારનો હકદાર થાય. આય મુખાંધથી તે મન સાથે પસ્તાયો, છતાં હિંમત એકઠી કરી તે કાગળ તુચ્છકારથી ટેબલ પર ફેંકતો બોલ્યો. “ઓહ! એની મને કશી દરકાર નથી. તારા બી એકરાર નામાની નકલ મારી પાસે છે.” એમ કહી અઠળાઈગભરાઈને શોધી કાઢેલું કાગળ્યું પેન્ટના ખીસ્સામાંથી ખેંચી કાઢ્યું. જે જોઈ તેમુરમ ખડખડાત હસ્યો, એકરાર નામું પોતાના ગળવાને સુપુરદ કરી શાવકના હાથમાં ધરેલું કાગળ્યું ખેંચી લીધું તે બોલ્યો—“આય એકરાર નામું કોઈ હાથમાં ધરી વાંચ્યાં પછી રદ ગણી તારી અક્કલ પર હંસી ચરડઈ ને ચીરી નાખશે.”

‘ચીરી નાખશે’ શબ્દો પરજ તે કાગળ્યું હવાને હવાલે થયું તેવોજ શાવક ડધામ ગયો; ને મનમાં પોતાની કરેલી મુખાંધ પર ખીજવાવા લાગો. તે પોતાને હુશીયાર શિયાળ સમજી બહાદુર સિંહને ઠગવા મયો હતો; પણ તેમ કરતા તો પોતેજ ઠગાયો.

આ બખરદરત હાર જોઈ શાવક ઉશ્કેરાઈને ખીજવાતો બોલ્યો “અરુહું બચ્યા! ફેન કરવા રીસીવર ઉંચકી આગળ વધ્યો. હું તુંને હમણાજ પોલીસના પંજમાં સપડાઉછ.”

“ખુશીથી તેરી મેરી જોડી બનેગી મઝેદાર! આય કાગળનો ટુકડો તમે મેહરબાનનીખી ખાતરદારી કરશે.” એકરારનામાવાળા ગળવા પર આંગળા ઠોકતો નકટાઈથી તે બોલ્યો.

ચારો તરફથી સકંજમાં સપડાયલા શાવકે, હાલ પુરત તો ગળે માંલે મોઢે કુચો મારી, “મારું એકરાર નામું કહાં છે?” કહી દશ દશની પચાસ નોટાનું બંડલ તેની સામે ધ્યું.

“એકને ત્રણ ચાર, ચારને, છ, દસને, બે બાર-ઉંઘ, બેઝીનું નંબર ! નોટનું બંડલ ખરાબર તપાસી લઈ ઉપલી નોટના નંબરનો સરવાળો કરતાં સોંગલ કરતો આગળ વધ્યો. “જોવ મી. શાવકશાહ, આજે એકરાર નામું આપવાનું મુહૂર્ત નથી, જો આજે મુહૂર્ત હોતે, તો ખરું એકરાર નામું તમો સાહેબના હાથમાં જઈ પાકું સહીસલામત આવને ખરું? ચાલો સાહેબજી.” બે કદમ આગળ વધી પાછો અટકી જઈ, બેચી ખજવાળતાં શાવક ગમી જોઈ દટા કરવા લાગ્યા. “અરે હા ગાડી કરાવી આપશે કે ચાલતોજ જઈ? શાવકનું તદ્દન કોઢી ગયલું જોઈ, દરવાજા તરફ જતાં બોલ્યો. ચાલો તારે પગેજ જતે!”

“તેમણે ખુન કીધું? ઓ બે.દાય હવે શું કરું?” ખરા બહાલથી ચાહનાર ધણીઆણી ખુરી ખબર સાંભળતાંજ ગભરાઈ ગઈ જે જોઈ શાવક પેતરાં કરતો બોલ્યો.

“ગભરાવો નહિ નાનુંમાય કંઈખી કરી મને હમણા પાંચસો રૂપીયા આપો, હું તેને છોડવી લાઉ.”

“કહાંથી આપું શાવકશાહ? હમણા મારી પાસે ખરીયુંછખી શું?” શાવક તેણીને તેણીના દાગીના પર ધ્યાન એંચાવતો બોલ્યો. “કંઈખી કરો બેન, જેખી કંઈ હોય તે વેચી સાટી નાંખો; નહિ તો કાલ થતાં તમારો ધણી જેલ થા ફાંસીને લાકડે લટકશે.” જે સાંભળતાં દેવી સમાન દિલદારે તરતજ પોતાને મહીરેના સઘળાં દાંગીના પોતાના ખાવિંદને અચાવવા સાઈં ઉતારી આપ્યાં.

પ્રપંચી શાવકે બહાદુર તેહમુલ આગળ પોતાની હરેક બાબુથી હાર જોઈ, પોતાના પૈસા પાછા પડાવવા તે બલી ને ભોળા ભામીનીને ઠગી, તેણીના દાગીના રમાડી ગયો હતો, જે આજ સુધી તેણીના છોકલ, દારૂડીયાં અને જુગારી ધણીના હથેથી સોહાસણનો સિંગાર સમજી ખચી ગયા હતા.

એવી રીતે તે બદમાશે તેણીને ઠગી, તેણીના દાગીનાનો તુરત નિકાલ કરી પોતાને ઘેરનું ફરતીયર વટીક ફૂંકી, બે માસનું ચઢેલું બાકું કુખાડી, તેજ રાતે હવાઈ ગોળાની માફક ઠેઠે ગુલ થઈ ગયો.

પ્રકરણ—૧૧ સું.

જહાંગીરના જવા પછી કેટલાક દિવસોથી તેની માતા મોતની બિમારીમાં પટકામ પડી હતી. તેણીની સેવા ચાકરી હમણાખી ઝીણીને ના'ની દોલી કરતી હતી, તેવામાં દરવાજાના ખડખડાટે ઝીણીનું ધ્યાન ખેંચાયું; કે તરતજ દોલીએ બારણું ઉઘાડતાંજ, ચાર ચંદ્ર સમાન ચહેરાવાળી છોકરીએ અંદર દાખલ થઈ ને માહેલી એક તેણીને મેલે ગેલે કપડે બેઠેલી જોઈ નાંકતું રીચ્છક ચઢાવતી બોલી. “કાંય ઝીણી? તું હજી તૈયાર નહિં થઈ! શું કરવા નથી આવવાની કે?”

“નહિં, પાછી ગેઈ કાલથી માથાની તખીઅત મારી નથી.” જે સાંભળી બીજીએ સવાલ કર્યો, “તે શું કહેછ નથી આવતી?”

“નહિં” ફરી નાનો ટુંક જવાબ મળ્યો, આ વખતે તેણીને જવા તો ઘણુંજ ગમતું હતું, કારણકે તેણી પંદર દહાડાઓ થયા સાસુની સેવા કરતાં કંટળાઈ ગઈ હતી. આય ડગમગતા દિલની હાલત જોઈ તેણીના માથાળું સાસુ ખુશ તોરથી બોલ્યાં. “જા દિકરા તારી ખુશી હોય તો; હમણા હું સારી કાંતી છેઉ.” જા નો શબ્દ સાંભળતાંજ ઝીણી ખુશ થઈ સાસુના ઢોલિયા પર અર્ધાં ઢલીને બોલી. “તારે હું જાઉં?”

“સિધાર” ઝીણીનું માથું પસવારતાં ગુલખાનું બોલ્યાં. તેવીજ તે હરણી તેઓને થોભવાનો છશારો કરી રાંધણીમાં કપડાં બદલવા દોડી ગઈ. પછી પેલી ચાર ચળકતીઓ તેણીના ગરીબડાં ઘેરની મરકરી આપસમાં હીહી ને હાંચ હાંચ કરી કરવા લાગ્યો. કે શું ધન ધન ધોરી સાથે પરણી કે જેના ઘેરમાં બેસવાને સારું તુટી ખુરશી પણ નથી.

હાય ગરીબી !

તેજ વખતે નાદાન પણ સમજી દોલીનાં અંતઃકરણમાંથી એક હાંચ નિકળી, ને કુદરતી રીતે જાંને માથ બેટીની આંખોમાંથી લાગણીના આંસુ સરી પડ્યાં તેવીજ દોલી પોતાના ના'નકડા હાથ વડે માતાના રૂખસાર પરના ગરમ આંસુઓ લુંછતી ડચકાં ખાતો બોલી.

‘મમા આપુને બોદાયજીએ ગરીબ શું કામ કીધા હોશે?’ એ શબ્દો પરજ ગુલખાનુંએ દોલીનું રડતું માથું ખરાં બહાલથી પોતાની છાતીમાં દાખ્યું કે તરતજ ‘મમા હું જાઉં છ’ કહી ઝીણી પેલી નખરાળીઓ સાથે ઉતરી.

“ધરે ઝીણી તું શું સુઝ્યાંની સાડી પહેરી આવી?” હજી તેણી કાંઈ કહે, તે પહેલાં બીજી ‘બાનું ધરાની’ નામની એક છોકરી નાંકે રમાલ ધરતી બોલી. “હા, છિંહ આય મુવું તારું ઘેર છે કે ગટર?”

“સમજ્યું કે પીલાંમાય?” પહેલે માળના વીરખાહજી ડોસાં ફડડીયા. “જેતા જાવો હમણાની ચળકતીઓને સાસું ખિચારી જાઉંચ આઉંચ કરેછને વહજી નાયવા જઈ ઘેરની શોભા વધારેછ” પીલાંમાયના છેલ્લાં સખુનોએ ઝીણીના દીલ પર સખત અસર કીધી. પણ હંસમુખ સોસાયટીમાં તે સવળું વિસરાઈ ગયું. અને તેઓ સિનેમા જોવા ઉપડી ગયાં.

રાત પડી જહાંગીર ટ્રેનથી ઉતરી સીધો ઘેર આવ્યો. તે ખિમાર માતાની માવજત કરતી એકલી દોલીને જોઈ ધસારાભર ઓરડામાં ધસી જઈ મભરાતથી બોલ્યો. “તું છે મમા, તમને શું થયુંછ?”

“તું આયો દિકરા.” ગુલખાનુંએ ઓવારણા લેતાં વાતનું વલાણુ ફેરવ્યું. જે સાંભળી જહાંગીર હા દહી, દોલી તરફ જેતાં આગળ વધ્યો. “ઝીણી કાં છે?”

“તે તો ફરવા ગેઈ.”

“ફરવા ગેઈ?” જહાંગીરને બડબડતો સાંભળી, ગુલખાનુંએ વહુની સોર લેતા કહ્યું. “નહિં નહિં દીકરા મેંજ ખિચારીને જરા ફરી આવવા કહ્યું. ઘણા દહાડા થયાં મારી વેઠ કરતા જરાસી થાકી ગેઈલી.” આ બોલો પર ઝીણી ઓરડામાં દાખલ થઈ, તે જહાંગીરને જેતાંજ ખુશીના આંચકાથી ચોકીને બોલી. “ક્યારે આયો જાંગુ?”

“તું કાંઈ રાતના નવ વાગા સુધી મુવેલી? આવી સ્થિતિમાં મારી માયને એકલાં મુકી જતાં તુંને શરમ નહીં આવી?” આય ન ધાર્યાં સખુનો સાંભળતાંજ તેણીની આંખમાં આંસુઓ ભરાઈ આવ્યાં તેવાજ ગુલખાનું તે રડતું સર છાતીમાં ચાપતાં રીસાયલી અદાથી બોલ્યા—“જા બા, તું મારી ગાય ગુલાબ જેવી દીકરીને એમ હાડમાર ના કર.”

કેવો વિચિત્ર વહાલ? કેટલો મીઠો ચાર! ખરેખર ઝીણી, જે તું નસિબવંતી હોતે તો આય માતા સમાન સાસુને લક્ષ્મી સમજી પૂંજતે.

પ્રકરણ—૧૨ મું.

માતાના મરણના ગમથી કેટલાક દહાડાઓ પછી ખિમાર પડેલો જહાંગીર આજે બેહાલ તાપથી તડપતો પાણી પાણી પોકારી રહ્યો હતો, જ્યારે તેની 'પપટાયલી પત્ની' જાણે ખેંચેરીજ હોય તેમ આરસીમાં જોષ સુપચાપ પોતાની પહેરેલી સાડી નાંજો નખરાથી ઠીક કરી રહી હતી કેટલાંક વારે પાણીનું ગ્લાસ લાવી તુચ્છકારથી ઢાલીયા પાસેની ટેમલ પર પટકતાં ફફડી. 'શું છે છુમ ખરાડા શાના મારીયા કરોછ? હું કંઈ ઘેરની નોકરડી નથી, કે આખખો દહાડો તમારુંજ વહીતરું કયાં કરું.'"

"ઝીણી મેં તારે ખાતર મારા લોહીનું પાણી કીધું. તારાજ કેહવા પર મેં મારી માયાલું માતાને હોસ્પીટલમાં ધકેલી બે મોતે મારી, આજે તેજ શખ્સની કમજોર સ્થિતિ જોઈ તેનો ગેરફાયદો હાવેછ? "નિશાસા નાખતા આગળ વળ્યો. હાથ! મેં આટલો ગ્રેમ એક પથ્થરની મુર્તિ પરથી કીધો હોતે તો તેખી આજે તારા જેવી નિર્દય બની મારો તમાશો નહિ જોતે અગર એટલાજ ખ્યારથી એક પ્રાણીને પણ હિંમત હોતે, તો તેખી એટલું જલ્દી બેવફા થઈ પોતાના ધણીને આવી કટોકટ હાલતમાં એકલું છોડી નહિ જતે, પણ બે મુરખત તારામાં એટલીખી મુરખત નથી?"

"જોર મારામાં એવું કશુંજ નથી તો પછી અહિંયા શું ફાંફાં મારવા પડી રહ્યાછ? જાવો જ્યાં તમારી સેવા ચાકરી થતી હોય તાંહ જઈ મરો દુનિયામાં હોસ્પીટલના કંઈ તોટા નથી પડ્યા.

મગરૂરીથી મ્હોરદારને બોલતી જોષ જહાંગીર દુઃખી થતો બોલ્યો. "હું તો તાંહ જઈ પડશ. ને કદાચ મરણખી પણ તું સુખેથી કદીખી નહિ રેહશે. એક દુઃખી ખાવિદનું દિલ તોડી, તેના અંતઃકરણને દુઃખની દારૂન ઘડીએ આઘાત પોંહચાડી, કાઠખી બેવફા ધણીયાની કદીખી સુખથી હિંમે નહિ જીતી ધણીના આપની દર્શી પણ પરવા કયાં વગર, તેણી તિરસ્કારથી ખાનણા ગમી ચાલવા લાગી.

"કાંહ જાયછ જીતી? દવાની શીશી સાથે ઓરડામાં દાખલ થયલી દોલી બેલી, કે તરતજ તે છેડાયલી વાઘણ નાદાન દોલીને જોરથી સામી ટીપાઈ પર હડસેલી ચાલી ગેઈ. દોલીના અચડાવાથી ટીપાઈ પરની બધી ચિજો જમીન પર પડી ગઈ; ને એક બંધ લેટર હિંમતે ઢાલિયા નજદીક જઈ પડ્યું, જેને જહાંગીરે ધુજતા હાથે ને ધડકતી

છાતીએ ઉપાડી વાંચવા માંડ્યું. જે લેટર તેના પર બે દિવસ થયાં આવ્યું હતું. છતાં તેની નેકનારે જણાવવા વટીકની દરકાર લીધી ન હતી. તેણે હવે બહાર જવાના ઇરાદાથી કાટ પેહરીયો, જે જોઈ દોલી ગભરાતી, માર લાગેલા હાથનું ગુંદણુ દબાવતી, રડમસ અવાજે જમને રોકતી બોલી. “બહુ તમે કાંઈ જાઓછ? તમે ના જવો, જેવ તમારું દીલ કેટલું તાપથી ધધરી આવ્યુંછ.”

“તું ના ગભરા મારી દોલી! હું ઓય આવ્યો,” એમ કહી દોલીને ધીરજ આપી તે બહાર પડીયો.

આ વખતે રસ્તા પરનો કુંકાતો ઠંડો પવન, જહાંગીરની બિમારીમાં ઓર બી વધારો કરી રહ્યો હતો, તેને આવી હાલતે બહાર જવાનું કારણ ફક્ત તેની ફર્જ હતી, જે તે ભૂલ્યો હતો. પણ તેના દોસ્ત દિરોઝના લેટરે પાછી તાણ કરી હતી, તે કાગળ રૂપિયાની માંગણી વિષેનું હતું.

દુઃખ અને મજબુરીમાં ફસેલાં જહાંગીરે પોતાના લક્ષાધિપતિ શેહ્યા પાસે જઈ ઉઘીના રૂપિયા એક હજારની અર્જ કરી; જે સાંભળી તે મગરૂર માલદાર શેઠીયો છેડાકને બેલ્યો. “આઠ આઠ દહાડાઓ થયાં બિમારીનું બહાનું કહાડી ઘેરમાં રેહવાયું; ને આજે રૂપિયાની જરૂરત પડી તારે કેવું અવાયું, શું હમણા તાપ ઉડો ગેમ કે? હવે તમારી તખીઅત સારી થઈ કે?”

“સાહેબ,” ગરીબ જહાંગીર દુઃખી થતો બેલ્યો, મારો બોદાય જાણેછ કે હમણા મારી હાલત કેવી દુઃખી છે. પણ છેવટે ગરીબાઈનો ગુલામ થઈ, મજબુરીને તાબે થઈ, મને આજે આવી દુઃખી હાલતમાં તમારી પાસે આવવું પડ્યું, અગર જે મારા નસિબે મને ગરીબ અને દુઃખી નહિં કીધો હોતે, તો આજે તમારા જેવા એક માલેતુજર માલિકની આટલી આટલી આજીજી નહિં કરવી પડતે.”

“મી. જહાંગીરશાહ, અહિંયાં તમને નાટક યા ફિલ્મની સ્પીચ કરવી ફાકટની છે. કોઈ નાટકશાળામાં યા સિનેમાં સ્ક્રીન પર કરો; કે જ્યાં તમારા આવ કિમતી બોલોની કદર થાય.”

“મારા મેહરબાન! અમીરીમાં આંધળા થઈ એટલાં મગરૂર ના થાઓ. આવ દૌલત, આવ ઇજત, આવ શાનો શૈકત ખુદાઈ બક્ષેછ છે, જે આજ સુધી ન કોઈ પાસે રહી છે, ન કોઈ પાસે રહેશે.” ગરીબી હાલતના ટીકા કરતા પોતાના મગરૂર માલિકને ચઢતી પડતીનો ચિતાર

ખતાવી, ધિસ્કારની એક નજર તે મગરૂર તરફ ફેંકી, ઝડપી કદમે તે બહાર પડ્યો. આ વખતે તેનો દોસ્ત ફિરોઝ ઓરીસના કાંઈ કામ સર બહાર ગયો હતો.

જહાંગીરના જવા પછી તે મગરૂર માલેક તેના મુકેલાં ચોખાચો કચવચી ઉઠ્યો. ને તેને પાછો બોલાવી કાંઈ મદદ કરે એવા ઠેકાવથી ટેન્ક પરની ધટી વગાડી. કે તરત એક પીચ્ચાન હાજર થયો; હજી તે માલેક કાંઈ તેને કહેવા જાય, તે પહેલાં નીચેથી આગ આગના હિદ્દગારો સાંભળાયાં તેવાજ તેઓ ચોંકીયા ને શું બનાવ બન્યો છે તે જોવા બહાર નિર્યાં.

“પડતી પર પચાસ” દુઃખથી આઝેઝ બનેલા જહાંગીરને મહા જેઠ-મતે આગના ભડકામાંથી બંખાવાળાઓએ બેહોશ બેહાલ હાલતમાં બહાર લાવી, હોસ્પીટલમાં ખસેડીયો. બાદ બંખાની મદદથી આગ તુરત લુખવવામાં આવી. નીચે આવેલું મંચેરશાહનું ગોડાઉન ફક્ત સળગયું હતું, ને તેથી વરી લોઢાનું હોવાથી ઝાઝું તુકશાન થયું નહિં હતું.

સંસારના સંકટોથી “પરતામલી પત્ની” આ સનયે પોતાની સહી મીટીઓ સાથે દરિયાઈ સદરમાં રંગ રાગ ઉડાવી રહી હતી. હરીપુશીમાં રાત થતાં, ઝીણી ઘેર આવી ને પોતાના ખાવિંદના ખતરનાંક ખખર સાંભળતાંજ તેણીની સધળા ખુશ્ખાલી હિડી ગઈ ને બોળું હૃદય ભાંગી ગયું. આ ઘડીએ તેણીને પોતાથી થયેલી બુલનો ઘણો પરતાવો થઈ રહ્યો હતો; અને કાંન પર તેણીના ઘણીએ કહેલાં કાતિલ સખુનો અથડાયા કરતાં હતાં કે ‘હું તો તારું જઈ પડશ, ને કદાચ મરશમી. પણ તું સુખેથી કદીમી નહિં રેહશે...’ “નહિં નહિં” તેણી આય સખુનોથી કમકમી ઉડતા બંને હાથો પોતાના કાંન ઉપર મુકતા હુજી હિડી. છતાં હિમ્મત રાખી રડતી દોલીને સાથે લઈ હોસ્પીટલ તરફ ઉપડી ગઈ.

“ઓ જહાંગીર! મારા વહાલા જહાંગીર! કંઈ તો બોલ, ફક્ત એક વખત તો બોલ કે મેં તું ને માર કીધી.” પહેલીજવાર ફક્ત પહેલી-જવાર, તેણીએ ખરાં વહાલથી પોતાની લામરમાં ‘વહાલા’ શબ્દો સાથે પોતાના બન્ના ભરથારનું નામ આજીજી કરતાં પોકાયું હતું. ઝીણીને કલા-પીટ કરતી જેઠ દોલી વધું હિમ્મત હારી રડતી બોલી. “ભણજી બોલોની ભણજી, તમું ને શું થયું? તમે કાંય નહીં બોલતા? આય બોલોથી ઝીણીનું દિલ વધારે ભરાઈ આવ્યું. તે પાછી દયકાં ખાવા લાગી. જે જેઈ ત્યાં

ઉમેલા એક જરથોસ્તી ડોક્ટરના દિવમાં સુથઈ આવતાં, તે ધીરજ ભર્પા શબ્દોથી બોલ્યો. “ધિરજ ધરો લેડી. એમ બિહવાનું કંઈ કારણ નથી, એવણુ ધણું જલ્દી હોશીવાર થશે.”

હજી તેણી તે ભલાં ડોક્ટરનો આભાર માનવા જાય, તે પહેલાંજ તેણીની નજર ત્યાં ઉમેલાં પોલીસમેન પર પડી. “ડોક્ટર, પોલીસની હાજરી શા વાસ્તે ?”

“મી. મલખારીના ગોડાઉનમાં લાગેલી આગમાં એવણનો હાથ હોય એમ કહેવામાં આવેછ.” ડોક્ટરના શબ્દો સાંભળતાંજ ગોયા તેણીનું લોહી થંભ થઇ ગયું.

પ્રકરણ—૨૩ મું.

સુખી, ખરો સુખી કાણુ ? ગરીબો કહે છે કે અમીરો સુખી છે; કારણ કે તેઓ કાંઈમી ચીજના મોહતાજ હોતા નથી. પણ કુદરત કહે છે, કે આય જેહાનમાં સુખ દુઃખ સાથેજ સર્જાયલું છે; કાંઈમી આ બેરંગી આલમમાં એક સરખી હાલતે રહેતું નથી, ગરીબ હોય યા અમીર, શાહ હોય યા શાહુકાર, તે છન્સારી કુદરત સર્વને સુખ દુઃખનો અનુભવ કરાવે છે.

આજે કેટલાક દહાડાઓ થયાં માલદાર શેડીયા બેહરામજી કબીરને ત્યાં ખુશલીનું એકખી ઝીણું ચિત્ત દેખાતું નથી. જે ઘેર રોજ ખુશાલી-ઓના સરોદોથી ગાજી રહેતું હતું, તે આજે સીધા રાત્રાની માફક શતિની ચુપકોદી વર્સાવી રહ્યું છે. આ હયરતનાંક હાલતથી કમ કિસ્મત કબીર કુટુંબ પોતાનો મગરોયા થયેલી ભુવ પર પસ્તાઈ રહ્યું હતું. અગર જો તેઓ ગરીબી ને અમીરીનો ખ્યાલ નહિં કરતે, અને પોતાનો પ્યારો પુત્રીને પ્યાસી નહી રાખતે, તો આજે તેઓ આ છતાં સુખે દુઃખી થવા નહિં પામતે. ફેનીની આજની વધારે બગડેલી હાલત જોઈ તેણીના માતા તેહમીના કબીર કમકમાત સાથે રંજનો નિશાસો નાંખતાં બોલ્યાં. “ઓ બે દાય શું થયુંછ મારા બચ્ચાને, આજે સાલગ્રેહ જેવા દહાડેખી દુઃખી છે ?”

“શું છે મમા હું તો ધણીજ સુખી છું.” દુઃખી હોવા છતાં સુખના ઢોગ કરતી ફેની બોલી. “મારામાં તમે એવો શું ફરક જોયો

મમા, જેથી હું તમને દુઃખી દેખાઉં; શું હું ખાતી ખીતી નથી ! ફરતી ફરતી નથી ! ગાતી બોલતી નથી ! બોલો, બોલો મમા એવું શું છે મારા મા ?" એટલું બોલી પોતાના નાજુક હાથે માતાના ગાલ પસવારતાં તે સામ્યાં વહાલથી વળગી પડી; હવે શું કહે તે માયાળુ માદર કે તેણીની હમણાની હાલત કેવી હતી ?

ખરેખર હાલતની ફેની આગળી ફેનીનો માત્ર ઓળખ હતો.

"ફેની, હવે તારું આવ દુઃખ મારાથી જોવાતું નથી, માન્યું કે તું ફરેય ફરેય પણ એક ચાવી આપેલા પુટલાંની માફક, તું ખાયય પીયેય પણ એક બચ્ચાંની માફક, જે જોઈ જોઈને મને રોજખરોજ ઘણો બળાપો થાયય."

હજીબી ફેની જુહું બોલવું જારી રાખી મજમતાથી બોલી "પણ હું શું કરું મમા હમણા કંઈ મારા તખીયત એમજ લયડી પડીછ."

"નહિ, હવે તું જુહું બોલી તારો માતાથી છુપાવી શકનાર નથી પોતાની માદરને તકાળથી બોલતા જોઈ ફેનો કરથી કપાળ ચઢાવી ચોંકી કે તરતજ તેહમીનાએ અધૂરા પડેલા બોલો પાછા તેજ ફેસંથી ઉચ્ચાર્યા ડોકટરો સાફ કહી ચુક્યાછ કે તુંને તનતું દુઃખ નથી મનતું છે."

"ફેનીને નિરાશાનો નિશાસો નાખતો જોઈ તેહમીના શાંત પણે અર્જનો હતથી બોલ્યા. "દિકરા શું તે દુઃખ તારી માતાથીખી છુપાવશે ? મને નહિ કેહશે તો કાણને કેહશે ? મારી હાલત જો દીકરા હવે મન મારો જીંદગીનો ભરોસો લાગતો નથા જો તું એમજ ને એમજ ગમમાં પડી રહેશે, તો તારી શીકર કરતા કરતા કાંઈ દહાડે મારો જીવ ઉડી જશે."

"મમા બોદાયને ખાતર મને એવા સવાલો ના કરો જેનો જવાબ સાંભળતાં તમે મારા કરતાં પણ હજાર ધણા દુઃખી થશો.

"કંઈ નહિ દીકરા હું મારો શીકર ના કર. ને જેખી કંઈ તારા હિલમાં હોય તે બે ધડક કહી દે."

"કેહવાથી શું ફાયદો થશે મમા ?" પ્રેમ નિરાશા વડે નિરાશ બનેલી પ્રેમીકને જોઈ, તેણીના માતા પાછા હિમ્મત આપતા બોલ્યાં. "ઘણોજ ફાયદો થશે, ને મારી દીકરી જેખી ચીજ માગશે તે મળશે ને તેથી હમેનેખી સુખ થશે."

"કદાચ તે મારે લાયકની નહિ હોય તોખી !"

“હા દીકરી જે તે ચીજ દુનીયામાં મળી શકતી હોય તે જરૂર, ભક્ષેની પછી તે બીજાને ખપતી નહિ કાંય હોય ! હવે તો કેહ મારો દીકરી ?”

“કેહીને લીધે મમા,” નીચી મુઠીએ એટલું બોલી ઉમ્મોદથી ડોક ઉંચકી પોતાની માતાને ખામોશ જોઈ હચરતથી તેણી ડાળા ચઢાવતી બોલી, “પણ તમે મુઠાં કેમ થમ ગીયાં મમા શું તે મને નહિ મળશે ! જે અપાવવા તમે હમણા મને હા કહી રહ્યાં હતા.

“મળશે દીકરા, નીશાસો નાખતા તેહમીના બોલ્યાં પણ આય વાત અત્યાર સુધી છુપી રાખી એટલી બધી હેરાન કાંય થઈ ?”

“મમા હું તો હમણાખી હેરાન છેઉં, વિશ્વાસ બોયલી ફેની એટલું બોલતી આગળ વધી. હું નહિ ધારતી કે આય વાત કેહવા છતાંખી મારો મુઠાદ મારા પપા કે ભઈ પાર પાડવા દેય.”

“તારો ભુલ છે દીકરા ! તારો ખાપ એટલો કપટી નથી.” દરવાજાના પરડા પાછળ ભરાઈ રહી પોતાની દીકરીનું સંધ્યું દુઃખ ભર્યું દાસ્તાન સમજ્યા પછી જાહેર થતા બેદરામજી કબીર ઉપલા બોલો બોલ્યા.

પોતાના ખાપને ત્યાં હાજર જોઈ ફેની તો ડંગજ થઈ ગઈ, ગભરાત સમ્યાખાદ ઉલ્ટમંદીથી તેઓ આગળ દેડી જઈ બોલી, “શું પપા તમે ખરેખરજ કેહો છ ?”

“હા મારો દીકરી,” જે સાંભળી ફેની ખુશ થઈ પોતાના નાહાનકડા હાથની આંગળીઓમાં આંગળીઓ ભેરવી ખુદાને શુક ગુજારતી બોલી. “અય પરવરદિગાર, આજે હું ખરીજ સુખી છેઉ.”

x

x

x

“હું આજે ઘણીજ દુઃખી છેઉ.”

તેજ વખતે બીજી બાજુ દુઃખના દરિયામાં ડુબેલી ઝીણી હોસ્પીટલમાં ખિમાર ઘણી પાસે બેસી નિશાસો નાંખતી હતી. એવી રીતે ગઈ રાતથી તેણી ભૂખી તરસી પોતાની કરેલી નાસમજ ભરી ભૂલ પર પસ્તાઈને પસ્તાવો કરી રહી હતી. જે તેણીના હાલમાં હોશમાં આવેલાં બધા ભરથારને ખમવા કરતા વધારે હતું, કારણ કે એક તો તેનું શરીર આગની જલનથી જળી રહ્યું હતું, ત્યારે તે પર તેની મ્હોરદારનું માહતમ ગોયા નિમકનું પાણી છરકતું હતું; છતાં તે જાણુન દુઃખની પરવા નહિં કરતાં જહાંગીર પોતાની પ્યારીને પવિત્ર પ્યારથી પસવારતો દઈ ભરમા અવાજથી બોલ્યો.

૩૧] બહેરખબરવાળા અમને મદદ કરે છે. તમારી જરૂરીઆત વેળા એમને યાદ કરે

“હવે તો બસ કર ઝીણી, તારાં આય આંસુઓ મારા શરીર પર ચતી જલનમાં ઝોરખી વધારે કરેછ.”

“મારા વહાલા જહાંગીર મારાથી તે બૂલાવું નથી; તે દહાડો, તે વખત, તે ઘડી હજુન મારી નજરની સામે ભાંખ્યા કરેછ, ને મને ડરાવી ડરાવી કહેછ કે તું ગુનેહગાર છે; તું ધાતકી છે; આય બધું તારીજ કરણીનું ફળ છે.” હેલ્લાં શબ્દો સાથે ઝીણીએ પોતાનું રડવું સર જહાંગીરની છાતી પર નાંખી દીધું; જે જહાંગીરે ખરા વહાલથી છાતીમાં દાખતા કહ્યું.

“બૂલી જા, મારા જાન, તે સઘળુંએ ભૂલી જા. તેની હવે યાદ કરવી આપણે લીધે ફેકટની છે.” નજાસા સાથે નિકળતા શબ્દોથી ઝીણી વધારે રડવા લાગી તેવોજ તે વાતનું વલ્લાન બદલતો બોલ્યો. “દોલી, કાંઠા છે ઝીણી?”

“જિયારી આખી રાત રડી રડીને હમણાજ સુતીય.” આંસુ લુછતાં રડવાના ડન્કાં ખાતી ઝીણી આટલું બોલી પાછી જીર જીર રડી પડી.

એવી રીતે કેટલાયક દહાડાઓ સુધી દુઃખના દારૂન દરિયામાં જહાંગીરની જહાંગીનું વહાણ, એમથી તેમ અથડાવું રહ્યું. છેવટે તે સારો થયો, ને તેનો આગ સંબંધીનો કેસ કોર્ટમાં ચુકાયો; જેના ચુકાદામાં અદાલતે તેણે અપરાધિ ઠેરવી રૂપિયા ત્રણસોનો દંડ કર્યો. જે પોતાની કંમલ સ્થિતિને લીધે ભરી નહિ શકવાથી વગર વાંકે જહાંગીર છ માસ જેલ જવા મજબુર થયો. કારણકે ચોક્કસ પુરાવાથી અદાલતનું એવું માનવું હતું કે આગમાં ફક્ત જહાંગીરનોજ હાથ હતો; સખજ કે તે મજકુર બનાવ પહેલાં જહાંગીર પોતાના માલેક પાસે ઉછીના રૂપિયાની મદદ માંગવા ગયો હતો ને તેના કારણસર તેઓ ખંને વચ્ચે બોલા આહીનો મોટો ઝગડો થયો હતો. એ પરથી ચોક્કસ સાબિત થાયછ કે કિનાના માર્યા જહાંગીરેજ પોતાના માલેકનું નુકશાન કરવાના ઠેરાવથીજ નિચે આવેલાં તેઓના ગોડાઉનમાં આગ લગાડી હતી. જેથી તે આગે તુરતજ ભડકું લઇ ખિમાર જહાંગીરને ખી સપડાવી લીધો હતો. એ પ્રમાણે તેની સામી બાજુના વિરુદ્ધ આરોપો ઘણાં બળવાન હતા, બ્યારે તે બેગુન્દા બંદો તેનો સાબીત પુરાવો કરવાને અશક્ત હતો.

શું જહાંગીર બેગુન્દા હતો? હા વાંચક તે ખરોજ બેગુન્દા હતો. આગ તેને નહિ લગાડેલી, પણ કુદરતી રીતે અણધારી લાગી હતી, જેને

જહાંગીર પર મુસિબતની માહતમ વર્સાવી હતી. તે ફક્ત ખુદા ને જહાંગીરનું મનજી જાણતું હતું. આ અણધારી આફતની અફઝાતમાં આવેલો જહાંગીર જેલ જતી વખતે પોતાની દિલનવાજ દિલખરને દિલાસો આપતો બોલ્યો, “મારા જાન તું જરાખી ફિકર ના કર, બોદાના ફઝલો કરમથી અ.ય હ મહિના છ અઠવાડીયાંની માફક પસાર થશે; ને તારો જહાંગીર તુંને ધણો જલ્દી પાછો આવી મળશે.”

“નહી નહી ભયજી તમે મને એકલી મુકી ના જાવ. ડોના આધાર પર મને અહીં છોડી જાવોજી, મારું અહીંયાં કાણુ છે?” દોલી બોલી.

‘દોલી મારી દોલી તારો ખુદા નગેહખાન છે.’ ભયના પગ પકડી રડતી દોલીને જહાંગીર છેલ્લી એક યાદગીરીની કિસ કરતો બોલ્યો: તેવીજ તેણી પાછી બજીદ થતી બોલી “નહી નહી ભયજી હું તમારા વગર નહીજ જીવસ.”

“એમ ના બોલ મારી ફિકરી હું તુંને મારી જાંઘીના ભોગેખી મુખી રાખશ. એટલું બોલી ઝીણી, રડતી ચક્ષમે જહાંગીર તરફ જોતી આગળ વધી.

“જહાંગીર, વહાલા જહાંગીર, શું ખુદાએ મારા નસિબમાં સંસારનું સુખ એટલુંજ લખ્યું હતું?” નહિ. તે અભાગીના કિસ્મતમાં સંસારનું સુખ એટલુંખી નહિં લખ્યું હતું, કે તેણી આવી કંઈક વડીએખી જીગરથી જઠડાયલા જહાંગીર સાથે ખુલાસાથી બે બોલ બોલે. હજી તો તેણી આટલા શબ્દોખી બોલી નહિં હોશે, તેવામાં તો તેણીના સમયનો શત્રુ આવ્યો, ને હુકમ સંભળાવ્યો કે વખત થઇ ગયો, આ હુકમને તાબે થઇ, રડતી દોલીને ઝીણી અફસોસ સાથે છુટી પડી.

પ્રકરણ—૧૪ મું.

ધાર...એક એવો બેઠિનાર દરિયો છે, જેમા આકાશના પવન રૂપ મનવાળી ઓઝોના ડગમગતા દિલની હલકી નાંવ ફૂખી જાય છે.

જહાંગીરને જેલ જવાને બે મહિના પછી કુકી અગ્રાથી મિનર્વા મુવિટાનના અર્ધા એકટીંગ રટાફ સાથે પાછો ફર્યો હતો, જ્યારે કામ પુરું નહિં થવાથી એરચ ત્યાંજ રોકાયો હતો તેમજ કુકીનું કુટુંબ બી એરચના

કુટુંબ સાથે ભેળાઈને ત્યાંજ રહ્યું હતું. એક દિવસે કામ નહિં હોવાથી જલ્દી છુટી પડી. તે કુટુંબને ધણી કંટાળા ભરી લાગી, કારણકે તે એટલો જલ્દી ઘેર જઈ શકે તેવામાં તેને યાદ આવ્યું કે તેની કુપનીનો કામિક એક્ટર રસ્તેમ કુંદો, જે દહાડા થયા નહિં આવતો હતો, તેથી હાલ તુરંત તો તે પોતાના દોસ્તની ખજાર પુછવા સોપારી બાગ પર આવેલી ચાલમાં ગયો. આ ઘડીએ તેને શું જોયું ? તેણે જોયું કે તેના દોસ્તના રૂમ પાસેના ઝોરડામાં એક કંગાલ દુઃખી ભોખેલો નાનકડો નૃસિંહના નિર્દય મોત પર માતમ કરી રહી હતી. એજ વખતે ત્રણ માસના ચઢેલાં બાડાંની ટાંચ આવી ઉભી. આ જોઈ કુટુંબે તે નિરાધાર નારને એક ભ્રમ તરીકે મદદ કાઢી, ને જ્યાંસુધી પોતાના ઘેરના પાછા ફરે નહિ ત્યાંસુધી કુટુંબ તેણીની સાથે રહેવા લાગો. બંને એક બીજાને પવિત્ર પ્યારથી ચાહવા લાગ્યાં પણ 'ઔરતનું' મન આકાશનો પવન' તેણી પર આટલી આટલી આકર્ષક પડવા છતાં તેનો કશો પણ જવાબ નહિ કરતાં દિન પર દિન તેના પ્યારના દરીયામાં ધસડાતી ગઈ; ને કુટુંબને ભ્રમ નહિ પણ ભરથાર તરીકે ચાહવા લાગી. તે મતલબ આપણો ભોળો કુટુંબ સમજી શકે નહિ; ને તેણીને એક માય જણી ખડેન કરતાં વધારે જલ્દી ચાહવા લાગો. આ વખતે તેની દુનિયા સુખી હતી. તેણે ધણીક વખત વિચાર્યું; કે એરય પર એક લેટર દ્રોષ કરી આય સુધળી હકીકતથી તેને વાકેફ કરે, પણ તેમ કરવાને તેને તેના મિત્રનો તેજ ગુસ્સો ડરાવતો હતો એજ એક માત્ર હાલના સુખ વચ્ચે રંજ હતો બાકી ફેનીને તો તે બિલકુલજ ભૂલી ગયો હતો. એક દહાડે તેઓ સીનેમામાં ગયાં તે સમયે કેટલાક નિન્દાખોરો બંનેના બારમાં છુટું બહુ પોતાના નિય મોઢાંથી ઉચ્ચારતાં હતાં. પણ તે સાથે કુટુંબે શો સંબંધ ? તેનું દિલ સાફ હતું; તેનું મન પાક હતું; ને તેનો વિચાર પવિત્ર હતો. જ્યારે તેણીનું વર્તન તેનાથી ઉલટુંજ હતું. કારણ કે તેણીનું દીલ દગાથી ભરેલું હતું; મન છુરાં હવસોથી નાપાક થયું હતું; ને તેણીનો વિચાર નીચ વાસના તળે દગાચલો અદ્ભુત હતો.

'શો' પુરો થયો. બહાર નીકળતાં તે પગથી માથાં સુધી ચોંક્યો; કારણ કે બૂલાયલી ફેનીની હાજરી કુટુંબની ચક્ષ્મો પર પડતાંજ, પુરાણાં પ્યારનો ઉભરો ચઢી આવ્યો. પણ અદસોસ તેણે જોયું કે શરીરની આલમની માફક ફેનીથી તેના તરફ ધિક્કારની નિગાહથી જોઈ, ચાલી ગઈ હતી. બસ

તે દિવસથી કે હમણાની ઘડી સુધી કેકો ગમમાં ગિરફતાર રહ્યો. તે જોઈ એક દહાડે ઝીણીએ સવાલ કર્યો. “શું છે કેકી? તું કંઈ ધણા દહાડાઓ થયા વિચારમાં છે?”

“શું છે ખૂદન હું તો કાંઈ વિચારમાં નથી.”

ઝીણી ‘ખૂદન’ બોલ પરજ ચોંકાને હચરતથી પાછી બોલી, “કેકી પહેલાં તો મેં કદી તારે મોંહને એવા બોલા સાંભળ્યાં નહિ હતા આજે તું એ શું કહી રહ્યોછ; ખુલાસાથી કેહ મારા વહાલા તારા પર એવી શું આક્રમ છે? શું એવું સંકટ છે જેથી તું રાત દિવસ દિવાના જેવો રહેછ?”

તે હવે શું કહે! અહિંયા એક પ્યારને ફર્જનો મોટો સવાલ હોતો થતો હતો. એક તરફ ફેનીનો પ્યાર હતો. જ્યારે બીજી બાજુએ, ઝીણીને એક સાચા ભ્રષ્ટ તરીકે સાથ આપવાની ફર્જ હતી, જે તે ફેનીનો પ્યાર હાસિલ કરવા ચાહે, તો તે એક ભ્રષ્ટ તરીકેની પવિત્ર ફર્જ અદા નહિ કરી શકે. સખખ કે ફેની ઝીણીને ઝહર સમાન ધિક્કારતી હતી. અગર જે તે ઝીણીનો સાથ એક સાચા ભ્રષ્ટ તરીકેની ફર્જ સમજી આપે, તો તે ફેનીને હાસિલ નહિ કરી શકે. કારણ કે ફેનીની અદેખી આંખોમાં તે પવિત્ર પ્યાર અપવિત્ર દેખાતો હતો, આ સદગા વિચારો તેના મગજમાંથી એક પળમાં પસાર થયાં હતાં. જેને ઝીણી સમજી શકી ન હતી, હંવટે કેકીએ જ્યાં સુધી જહાંગીર જેલથી છુટી નહિ આવે ત્યાં સુધી ફર્જનું ફર્જ પ્યારના ભોગે અદા કરવાનો ઠેગવ કરી, જરા ખીજવાટથી બોલ્યો. “શું મને સતાવ્યા કરેછ ઝીણી! એવી કાંઈ આજદ હોતે તો તુંને જણાવતે નહિ.”

“તું શું જાણેછ કેકી! કે હું તુંને કેવા વિચિત્ર વહાલથી ચાહતી આવીછ; ને ચાહુંછ મેં જે દહાડેથી તુંને ધનને તાહ જોયો તો, તે દહાડેથી કે આજનો દિવસને હમણાની ઘડી સુધી તેવાજ વહાલથી ચાહુંછ,” આ બોલોથી કેકીના દિલમાંથી એક અજબ જેવી કંપારી પસાર થઈ. તે હવે ગંભીરતાથી બોલ્યો. “ઝીણી તમને એ સમજવું જોઈએ કે તમે એક હૈયાત ધણીના ધણીવાણી છેવ.”

“એ હું જાણુંછ કેકી, પણ વહાલ વગરનો પ્યાર એક નિમક વગરના કિમતી પકવાન બરાબર છે. મેં તેને આજ સુધી કદી સાચા વહાલથી ચાહ્યો નથી; જેવી હું તુંને ચાહુંછ, તેવી મેં તેની અત્યાર સુધી કશીજ સેવા કીધી નથી જેવી હું તારી સેવા કરવા ઈચ્છુંછ.” કેકીના પ્યારમાં પાગલ

બનેલી ઝીણીએ જુહું બોલી બીજું પાપ કયું. તેવોજ કેકા તેણીને હોશ ધરાવતો બોલ્યો. “ઝીણી ! તું મારી સેવા કરવા નથી મસ્છતી; પણ પાપી હવસમાં હોશ બોલી તારી સાથે મનેબી ગુન્હાના ગલીચ ગારમાં ધકેલવા ચાહેછ”

“નહિ નહિ કેકા તેણી અત્યંત લાગણીથી કકળતી બોલી. હું તો મારી બાકી જીવગી તારા કદમોમાં ગુજરવા ચાહુંછ; જો મારી એ હેલ્લી ઈચ્છા ના હુંકરાવ,” હેલ્લા શબ્દો સાથે તેણીએ પોતાનું રડતું સર કેકાની બાજા પર જુકાવી દીધું, કે તુરત તે તેણીની બંને બાહુઓ પકડી, ઢંઢેરતો જોરથી બોલ્યો. “ઓ ઝીણી, આય તું શું બોલી રહીછ ! આજે તુને શું થયુંછ ?”

“આજથી નહિ, કેંક દહાડાઓથી આય દિલ દિવાનું બની રહ્યુંછ.” બેહોશ થતી ઝીણીને કેકાએ ખુરસી પર બેસાડી, ને પછી પોતે બાજુની ખુરસી પર બેરતાં શાંતપણે તેણીને સમજાવતો બોલ્યો. “ઝીણી, મારી વહાલી બેન ઝીણી તુંને એવા ગલીચ સખુનો કદીબી બોલવા નહિ જોઇએ. એ તુંને કદીબી ભુલવું નહિ જોઇએ કે હું એક લલા ભરથારની લલી ધણીયાણી છું. યાદ કર તેની લલઈ; કે જેને તારે ખાતર પોતાની પ્યારીથી પ્યારી ચીજો કુરખાન થવા દીધી. પોતાના પ્યારા પ્રાણ વરીકની પરવા નહિ કીધી. એવા ધણી સાથે બેવશ થાયછ ઝીણી ?”

“કેકા, મોહબ્બતને મોહબ્બત જીતી શકેછ નફરત નહિ હું તુંને ચાહુંછ, તેને નહિ. હું તારી સેવા કરવા ઈચ્છુંછ, તેની નહિ.”

કેકા હવે જરા હેંડાકને બોલ્યો. “તું સેવા કરવા નહિ ! સત્યાનાશી કરવા ઈચ્છેછ. પ્યારના નશામાં મંદહોશ બનેલી તારી આંખો, તુંને દગો દઈ રહીછ; તુંને દીન ધરમ ને નીતિથી નિચી પાડી રહીછ; તારી એક ધણીયાણી તરીકેની સાચી કૃત્તિ ભુલાવી રહીછ.”

“કેકા, ઝીણીને તો ફક્ત તારી નાં ની નાજ, તરસાવી રહીછ. હું જાણુંછ કે તુંબી તને મારી માફક મોહબ્બતની આગ લડકાયછ, પણ તું તારી મજબતના ખ્યાલથી બોફ ખાયચ. કેકા, આય આપણી કુપી દોસ્તી દુનિયા તો શું પણ દરો દિવારબી નહિં જાણશે.”

કોષ પર કાબુ રાખી, કેકાએ દીલમાં દખાવેલી આગ તેણીના હેલ્લાં શબ્દોએ સ્ટવના લડકાં મિસાલ ભડકાવી; તે ગુરસાથી અતિશય તપી.

જઈ ઝીણીનું પ્રેમની લિખ માંગતું જુકેલું સર બાળું હસેલી હઈ
ધિક્કારથી બોલ્યો. “ઓ બેશરમ લયાન્ત હોજો તુજ પર.”

“બદમાશ, તેણી દાંત કચકચાવતી ઉશ્કેરણીથી બેલી. પહેલાં મહારા
પ્યારમાં પનાહ પાઈ, મને મીઠી મીઠી વાતોથી કુસલાવી; મારા અનમોલ
અરમાનોનું ખૂન કરી હવે શરાફનો સાહ્યો પહેરેછ. ધિક્કાર છે તારા
પર, થુ છે તારી જીંદ.....’ હજી તેણી આગળ વધે તે પહેલાંજ કેડાએ
એક સળંગડ તમાચો ખેંચી કાઢ્યો. તેણી તે લાલ થયેલો ગાલ પકડી
રડતી ઉધે મસ્તકે ઢાલિયા પર બઈ પડી. કે તુરત કોધની તેજ કદમે
કેડા તે નીચ ઓરડામાંથી બહાર પડ્યો. હવે એરચના કહેલાં શીખામણ
ભર્યો શબ્દો એક પછી એક તેના કાન પર પડવા લાગ્યાં ‘કેડા, ઝીણી
ઓ નહિં પણ હવસી ભમરો છે, જે એક કુલનો રસ ચુમી ગુંન ગુંન
તો બઈ બીજાં કુલને લોભાવેછ; ને રસ ચુંસાઈ ગયલું કુલ કરમાયછ કે
સુકાયછ તેની કશી પણ પરવા કરતો નથી.’ હાં તે ખરું હતું હવે કેડા
છતી આંખે ખાધેલી ઠાંકરથી ધણો પરતાઈ રહ્યો હતો, તે વિચારમાં ને
વિચારમાં સુપારી આગથી લાયખજા સુધી આવતા બે ત્રણ વાર મોટર ગાડીમાં
આવતો બચી ગયો હતો. છેવટે રાણીબાગ આવી પોંદ્યતાં લોકોની ધમાલે
તેનું ધ્યાન ખેંચ્યું, આજે ત્યાં મુન લાછટ બેન્ડ હતું એ જાણી તેથી
પોતાના તપેલા મનને શાંત કરવા અંદર દાખલ થયો.

પ્રકરણ—૧૫ મું.

રાત ચાંદની હતી, પુનેમનો ચંદ્ર એ વેળાએ પ્રકાશનો, ને બાગના
રંગબેરંગી ફુલો પર પોતાની અવનવી રોશની ફેંકતો. આ રણીબામણી રાતે
સૈ ઉ કાઠ પોત પોતાની મજાહમાં મશગુલ હતા. ત્યારે બે જવાન જીવડા
પોતાના પરતાવામાં પડેલા હતા તેમનો એક આપણો નાદાન કેડા ને બીજો
તેની આશાનો આધાર ફેતી હતી. આજે ફેતીબી પોતાની માતા સાથે
દિલનો ગમ ગલત કરવા આવી હતી, પણ તેણીના બેચેન મનને અહિયાબી
ચેન નહિ પડતાં પોતાની માતાને સહી મીટીઓ સાથે વાત કરતી છોડી
ત્યાંથી કેક દુર કુવારાની પાર પર બઈ બેઠી ને પાણીમાં પડતી ચમકદાર
ચંદ્રની રોશનીમાંથી તે દિવસવાળો કેડા ને ઝીણીનો દેખાવ હમણાથી ગોમા

શીશ્મ મીસાલ જોતી હતી તેવામાં કેટલી ત્યાં જોવાંતો આવી લાગે ને તેણીને જોતાંજ ઉમ્મદથી બોલ્યો. “ફેની, ફેની” તેણી કશે પણ જવાબ વાળ્યા વગર ખામોશીથી એકઠી ટશે પાણીમાંજ જોતી રહી, તે જોઈ કેટલી તાઅબ્તુખીથી બોલી ઉઠ્યો. “ફેની, પાગલની માફક પાણીમાં શું જોઈ રહી છે?”

બદલાતી દુનિયાના રંગ,” એટલું બોલી આગળ વધી હું સમજતી હતી કે આય દુનીયા આતીશ જેવી પાક હોશે હું ધારતી હતી કે દુનીયાવાળા પાણી જેવા નિર્મળ હોશે કેટલી તરફ જોઈ ક્રોધથી બોલી. પણ તે બધું જુહું હવું દગો હતો.”

આ બોલોથી કેટલી ચોંકાને હચરતથી બોલ્યો, “શીલી આજે તુંને થયું છે શું? તું ગાંડા જેવી કેમ વાત કરે છે?”

“હું ગાંડી છેઉ; દિવાની છેઉ, તો તમે મારી પાસે શું કામ આયા? તમુંને કાણે બોલવ્યા? ચાલી જવ, દૂર થાવ મારી સામેથી,” એટલું બોલી પોતેજ ત્યાંથી ચાલી જઈ એક ખુણાના બેન્ચ પર બેસી તે પર પોતાના જમના હાથની કાણી મુકી માથું નાંખી દુમ્કે દુસ્કે રડવા લાગી. કેટલી એક અદસોસનો દમ બેચી રમાલ વડે કપાળ પરનો પરસેવો લુંછતો તેણીની પાસે ગોઠવાઈ રમાલવાળા જમના હાથે તેણીનું સર પસવારતો આસ્તેથી બોલ્યો. “શીલી મારા જન મારાથી એટલી શકીલી ના થા હું સમજ્યો તારી મતલબ તે દહાડેનું મારું ઝીણી સાથનું વર્તન તુંને જુહું લાગું હોશે! પણ મારો ખુદા સાહેબ છે કે તે વખતે હું તેણી સાથે ફક્ત એક ભઈ.....

‘ચુપરે નિચ’ ફેનીએ ગુસ્સાથી ગરદન ઉંચકતા તેની તરફ જોયું. જેથી કેટલીના હાથમાનો રમાલ તેણીની ડોકના જટકાથી બેન્ચની પાછળી બાજુએ પડી ગયો. ‘હવે તારી જુકો જખાંથી એવો એકબી હરફ સાંભળવાની નથી.” એટલું બોલી તેણી છતકાથી ઉઠવા ગઈ; પણ કેટલી તેણીની બંન્ને બાજુ પકડી રોકતો બોલ્યો. “ઓ ફેની! એટલી ‘બેવકા’ ના થા.”

“બેવકા! હું તેણી તુચ્છકારથી સવાલ કરતી હમે આગળ વધી. તારા જીવને પુંછ કે બેવકા કાણુ છે? તારા અંતઃકરણને પુંછ કે બેવકા કાણુ છે? બેવકા તો તું છે. આય દુનિયા બેવકા છે. દુનિયાવાળા બેવકા છે. આય જે તું કહી રહ્યો છે તે બેવકાઈ છે. આય જે તું કરી રહ્યો છે તે બેવકાઈ છે. બેવકાઈ બેવકાઈ, સારી જેહાંન બેવકા છે. એટલું બોલી

તેણી માથું પકડતી માતાના બેન્ય આગળ દોડી ગઈ તે ત્યાં એકબી પળ થોડા વગર પોતાની માતા સાથે મોટરમાં ઘેર ગમી ઉપડી ગઈ. આ સધળો રહાગાત કેડીએજ નહિ; પણ કેઈ બીજા સજ્જેબી બાગની ગીચ ઝાડીઓમાંથી છુપાઈને જોયો હતો.

ફેની મોટરના કાચ ચઢાવતી બોલી “મમા, પહેલાં તમે મારા લગ્ન હોરમઝદ સાથે કરાવવા કહેતાં તાની?”

“અહ હાં, તે શું?” તેહમીના ગભરાટથી બોલ્યાં કે તુરતજ તેણીએ અધુરા છોડેલા શબ્દો ઉચકીયા. “તો ખસ હું તેની ધણીયાણી થવા તૈયાર છું.” આ શબ્દોથી તેવણ વધારે ગુંચવાઈ તાજુબીથી બોલ્યાં. “પણ તું તો કેડીને ચાહેછી?”

“નહિ, હું હોરમઝદનેજ ચાહું છું; તે જોવ તમે જલદી મારા લગ્ન તેની સાથે નહિં કરાવશો, તો હું પાછી પટકાઈ પડશ.” પરિવર્તન થયેલી ફેનીની હાલતની તેહમીના કાંઈપણ અટકળ કરી શક્યાં નહિ, તેવણ એમજ વિચારમાં તે વિચારમાં વિચાર કરતા રહ્યાં.

સ્ત્રીઓનાં દરેક જાતનાં દર્દો માટે જગમગશહુર
સર્વોત્તમ શક્તિવર્ધક દવા

મહિલા જીવન

વધારે પડતો કે અનિયમિત અટકાવ, પ્રદર, લોહીવા, રુદ્ધાપ, શરીરનું ધોવાવું, પેટમાં થતો દુઃખાવો, કમરમાં થતી ફાટ, છાતીમાં ગભરામણ થવી, જીવ બળ્યા કરવો, બેચેની, ઝીણો તાવ, અશક્તિ, હીસ્ટીરીયા, જ્ઞાનતંતુઓની નબળાઈ, ગોળો ચઢવો, માથું કાચમ દુખ્યા કરવું, હાંફ ચઢવી, અન્ન પર અરૂચી, ઉલ્ટી, ખાંસી, રતવા, ઝાડાની કમજોયાત, ગર્ભાધાનમાં વિઘ્ન ઈ. દરદો માટે અકસીર પુરવાર થયેલ છે. સુવાવડ પહેલાં યા સુવાવડ પછી યા સુવારોગમાં આપવાથી શરીર તંદુરસ્ત અને રૂઝ પુરૂ અને છે. ડૉ. રા. ર), ત્રણ સીસીના રા. પા, ટ. ખ. જુદું. રજી. ટ્રેડમાર્ક 'જેનસ' નં. ૩૦૨, દરેક શહેરમાં જાણીતા દવાવાળાને ત્યાં મળે છે.

ખતાવનાર:—જે. એન. શેઠના. નડિઆદ.

હિંદુસ્તાનના સોલ એજન્ટ:—ચીમનલાલ પી. શાહ.

ગોવિંદ બીહારી, પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ ૨.

પ્રકરણ—૨૫ મું.

મુન લાઇટે વિક્ટોરીયા ગાર્ડનસમાં થયેલું એક પારસી જવાનનું હિયકારું ખૂન.

મરનાર ધણી ધણીયાણીની લાશ પર નામદાર કોરોનરે બરેલી જુરી.

ખૂનના આરોપસર કેકી કે. મિસ્ત્રી નામના શખ્સની જારી રહેલી શોધખોળ.

શનીવાર તારીખ ૨૮ મીએ જેલથી છુટેલા મરનાર જહાંગીર જે. જસાવાળાનું કાઠએ તેજ રાતે સાંજે સાતના સુમારે વિક્ટોરીયા ગાર્ડનસમાં ખૂન કયું હતું. કે. કે. એમ. નો મોનોગ્રામવાળો રૂમાલ લાશથી કેક કદમ દુર મળી આવ્યો હતો.

પંચની હાજરીમાં ત્યાં આવેલા એક પારસી બાનુએ મરનારને ઓળખી તેણી ઘેરનું એદ્રસ આપ્યું. પોલીસ તુરત લાશને હોસ્પિટલમાં ખસેડી તેના ઘેર પર જુસવળુ ચલાવવા ગઈ હતી. બેહાલ તાપની જામમાં મરનારના ધણીયાણીએ જણાવ્યું હતું કે તેણી ને તેણીના ધણીના છુટવાની ખબર વડીક હતી નહિં રૂમાલ સંબંધી મીસીસ જસાવાળાએ કહ્યું હતું કે તે

કેકી મીસ્ત્રી નામના એક જવાનનો હતો જે મી. જસાવાળાના જેઠ જવા પછી એક સામ્યા સાથી તરીકે તેણી સાથે રહી તેણીનું બરણ પોશણ કરતો હતો. મજૂર બનાવની સંજો મામુલી ઝગડાસર તે તેણીનું ઘેર ઘેડી ગયો હતો. ખાવિંદના ખૂનની ખબર સાંભળતાંજ મીસીસ જસાવાળાએ પોતાના મગજ પરનો કાબુ ખોલી પોતાના હાથની હીરાની વીંટીનો હીરો ગળી આપઘાત કરી ત્યાંજ પોતાની જંદગીનો અંત આણ્યો હતો.

ઉપરના બનાવથી તેણીના જુઝોમ બીમાર પીદર વાકેફ થતાંજ હાટ ફેલથી ગુજ્યાં હતાં મરનાર મીસ્ત્રીના ધણીયાણી પોતાની બેટીના જુદાઈના ગમમાં તેવણથી પહેલાંજ ગુજરી ચુકેલા હોવા...

આગ્રાથી તરતજનો આવેલો એરચ આય ખતરનાક ખબર વાંચતાંજ ફાટી ગયો; તેણે પુરું પેપર વાંચવાની પણ પરવા કીધી નહિને તરતજ અકરાત ગભરાટથી બહાર પડ્યો.

રસ્તામાં તેહમુરરપ એરચને જોતાંજ ખુશ થઈ બોલી ઉઠ્યો. “શુક ખુદના કે તુંનેખી ટાઈમસર મોકલી આપ્યો.”

“તેહમુલ તું કેકીની વાત...” “હું કેકી વિષેજ તાર પર તાર કરવા હમણા જતો તો, સમજ્યો? હવે તુંને કંઈ ગભરાવાની જરૂર નથી ખરો ખુની દોષ છે ને તે હમણા કાંઈ છે તે હું મારી રીતે જાણું છું. ખુનવાળા

રાતે હું ખુદ ત્યાં હાજર હતો. મેં એક પોરીને કુદા સાથે ઝગડતી ત્યાં જોઈ; હજી તો એક પળ નહીં થઈ હોશે, તેવામાં તેણી તો એવી લાલ પીળા થઈ ગઈ કે તેણીની ગરદના જટકાથી કેકીના હાથમાનો રમાલ બે-ચની પાછલી બાજુએ પડી ગયો. બાદ પેલી તરતજ ત્યાંથી ચાલી ગઈ; કે કેકીની ચાલવા લાગો. હું હજી કેકીને રોકવા જાઉં તે પહેલાં મેં જહાંગીરને કાઢી તેના નવા મિત્ર સાથે તે તરફ આવડો જોયો; તેટલાં તો તેની પાછળની ઝાડીમાંથી રીવેલવરની બે ગોળીઓના અવાજ થયા. જે લાગતાંજ તે એક ચીસ સમેત પડીયો તેવાજ તેનો સાથી વંજો માપવા લાગો. હુબી તેની પાછળ પડ્યો. રોકાયેલો દમ છોડી તેહમુલ આગળ વધ્યો. “તે ભરાતો છુપાતો બહાર આવી એક મોટરમાં બેઠો કે તરતજ બીજો શખ્સ કોટ હેટમાં પોતાનું મોંહનું છુપાવતો તે કારમાં જઈ બેઠો ગાડી સ્ટાર્ટ થતાં હુબી પાછળ ચઢી ગયો. બાદ પેલો કેટવાળો દમાયેલો દમ છોડતો બેઠ્યો. ‘મુદ્દતથી મારા દિલમાં સળગતી કિનાની આગ આજે યુઝી, અચ્ચા જહાંગીર! જોયું શાવકનું ઈન્તેકામ?’”

એરચ ઉપલા બોલો સંભળતાજ પગથી માથાં સુધી ચોંકી હચરતથી બેઠ્યો. “તારે શું જહાંગીરનું ખૂન તેના દોસ્તના હાથેજ થયું?”

“હાં, તે કિનાબોરે એક નાચિજ ચારતને ખાતર, વર્ષોના વહાલા દોસ્તને કિમતી જીન, બેહિસાબ લાંબો. હવે તે બદમાશની ખખર લઈએ. ‘શું તમે જાણો છો તે...’ તે હમણાં મેજેસ્ટીક હોટલમાં છે, ને તેની નીગરાની વાસ્તે મેં નરીને રોક્યોછ.” એટલું બોલી તેહમુલ એરચને લઈ ચાલતી ટ્રામે ચઢી ગયો.

પ્રકરણ—૧૬ મું.

દ્રામમાંથી મ્યુઝીયમ પર ઉતરતાંજ તેહમુલની નજર તેના દોસ્તની સ્ટાર્ટ થતી મોટર પર પડી, તેવાજ તે જાને જણા દોડી જઈ, તે પર ચઢી ગયા. તેઓને જોઈ હાંકનાર આગળા મોટર પર ધસારો કરતો બેઠ્યો. જોયો કે પેલો બદમાશ પેલી ખીયુકમાં.” તેવાજ તેહમુલ બેઠ્યો. “છોર દિકરા નરી!” ઉપલા બોલ સમેત ગાડી શાવકની મોટર નજીક જઈ પહોંચી જે જોતાંજ તે ચોંક્યો. ને તેઓના પંજથી છટકવા પોતાના

દોસ્તને ગાડી કુલ ફોર્સથી છોડી મુકવા કહ્યું. આ વખતે નાકા પર કાંઈ ગરદી જામેલી હોવાથી તેના દોસ્તે સમય સુચકતા વાપરી પોતાની મોટર ખુશરો બાગ સામે આવેલા ગાર્ડન રોડ પર વળાવી; તેવીજ ત્યાંથી નિકળતી એક ખુશાલીના ગીતો ગાતી મોટર સાથે તેની ગાડી સખ્ત ઝપાટાથી અથડાતાંજ, સામી મોટરમાંથી બૈરાંઓની એક દર્દનાક ચીસ નિકળી. તેવાજ તેહમુલ એરચ અને નરી ત્યાં દોડી ગયાં. તે મજકુર મોટરમાં ફેનીની સાસુ તેણીને સાસરે લઇ જતી હતી. કોષની મારી ફેની આજે કેકીનાજ હરિદ્દ હોરમઝદ સાથે અદરઘ હતી; પણ અહોંયા તો રંગમાં ભંગ ને લગનમાં વધન પડ્યું હતું. મોટર ટકડાવાથી ફેની બેહોશ થઇ હતી, ને બાકીના બીજા બૈરાંઓની ઝખ્મી થયાં હતાં અને સેસનો ખુંમચો તો કહાંનો કહાં ઉડી પડ્યો હતો.

આ ગમખવાર બનાવથી એરચની આંખમાં આંસુઓ ભરાઇ આવ્યાં. કારણ કે તે જોઇ રહ્યો હતો કે પોતાનો પ્યારો દોસ્ત ફોકટની બદનામીમાં ફસી ન જાય અત્યારે થું થું મુશીબતો ઉડાવી રહ્યો હોશે ત્યારે તેનીજ બેવફા મહોરદાર (?) આજે બીજાની થતી હતી. પગબર આતશી એરચે એવું વિચાર્યું કે તેઓના મુરડાં ત્યાંજ પડતાં નાંખી પોતે સટકી જાય. પણ ખુદાનો ડર કરી તેમ નહોં કરતા તેણીને નરીની મદદથી મોટરમાંથી બેહોશ હાલતે બહાર કાઢી, ત્યારે તેણીના પગ પાસે પડેલાં એક ન્યુઝના કાટેલાં ટુકડાં પર એરચની નજર પડી; જે પર મોટા હંદોમાં, “મરનાર જહાંગીરના ખૂનમાં કેકીનો હાથ...” એટલુંજ છાપેલું નજર પડ્યું હતું. આ વખતે ત્યાં ગરદી ખૂબ જામી હતી. તેનો લાજ લઈ શાવક લોહીતર હાલતેથી નાસવાની તબવીજ કરતો હતો. તેવાજ તેહમુલ તેનું શર્ટ પકડતો બેઠ્યો. “બદમાશ! કમીના, હવે તું કદીથી કાયદાની ચુંગાલથી અચનાર નથી; કારણ કે આજ તારા બાપે તુંને જહાંગીરનું ખૂન કરતો નજરે નજર જોયોછ.”

“ધીરો થા મારા દોસ્ત, તારોખી અંત નજદીક આવ્યોછ.” શાવકને હાંત કચકચવાવી ગજવામાંથી રીવોલ્વર કાઢતો જોઇ, ત્યાં હોલેલાં એક પાગસી ઇન્સપેક્ટરે તેનો હાથ પકડી, તે ખૂતી હથિયાર ઝુટાવતા તેહમુલ તરફ જોઈ સવાલ કર્યો. “તું મીઠ જસાવાળાના ખરાં ખૂતી એવથુજ છે?”

“હા સાહેબ, તેહમુલ આગળ વધ્યો. મેં મારી નજરે એણે વિક્ટો-રીયા ગાર્ડનસમાં જહાંગીરની પીક પર ગોળા ચલાવતો જોયો.” આટલું કહે તે પહેલાંજ શાવકે મોટરના બારણા પર પોતાની મુંડી નાંખી દીધી; જે જોઈ તેઓ ચોંક્યા; ને તરતજ સઘળાંને નઝદીકની હોસ્પીટલમાં લઈ ગયા. જ્યાં શાવકને હોશમાં લાવી કેટલાંક સવાલ કર્યા પછી તે ઇન્સપેક્ટરે અપરાધીના હાથમાંથી ઝુટવેલી રીવોલ્વર ખતાવતા સવાલ કર્યો.

“શું આપજ રીવોલ્વરે જહાંગીરનો જન લીધોછ ?”

“હા એ એજ ખૂની હતીઆર છે” કમકમાત સાથે આંખો મીંચતા તેણે કહ્યું કે તરતજ ખીજે સવાલ થયો. “મરનારનું ખૂન તમે શું મતલબથી કીધું ?”

“સાહેબ, સુખાતા ગળે, કીધેલાં કરપીણુ કર્મોની બાદ ગણ્યો, ગળગળા સાદે તે આગળ વધ્યો. એ મારી નાદાની હતી. હું જવાની ને ઇશ્કના જોશમાં હોશથી ખેહોશ બની; એક ચૌરતને ખાતર, મારા વહાલા દોસ્તને દુશ્મન થયો. ને તેનો સોનેરી સંસાર સદાને સંકટી કરવા હું તેની પાછળ પડ્યો. અને જોલથી છુટતાંજ તેને મારી નાંખવાનો મક્કમ ડેડાવ કીધો. મારી ગોઠવણ મુજબ, મારા દોસ્ત અદીએ, જહાંગીરને જોલથી છુટતાંજ પોતાના ફરેખી ફંદામાં ફસાવ્યો. જે જાણી તે દળદર સાંજે હું ત્યાં ગયો. જહાંગીરને મારા દોસ્તના હાવમાં ફસેલે જોઈ, મોઢા પડતાંજ તેના પર મેં કોપમાં આવી એ ખોદા, એક પછી એક બે ગોળાઓ છોડી. લથડતી જખાને આગળ વધ્યો. બાદ હું અદી... સાથે તેની કારમાં તુરત મેજેસ્ટીક હોટલમાં અવી બરા...યો આજે જ્યારે હું અઅઅદી સાઅઅથેઅ.....

“પણ અદી કહ્યાં છે ?” અદીને ત્યાં તહીં જોતાં શીકરમંદીથી સવાલ કર્યો. જેનો જવાબ, એકસીડન્ટથી ગુજરી ગયો કરી મળ્યો, જે સાંભળતાંજ ખુદ તારી ગૈખી લાકડીનો અવાજ નથી. દેહત્રી ધડીએ એટલા બોલો સાથે તેણે પાપથી ભારી થયેલી પોતાની ગરદન છાતી પર નાંખી દીધી ઉપલી જુખાની શાવકે સરકારી ડોક્ટર અને ઇન્સપેક્ટર સમક્ષ નોંધાવી, કહીને માથે લાગેલી બદનામીની કાળા તીલી હંમેશની મિટાવી, આપ ક્ષાની દુનિયાથી કુચ કરી ગયો હતો.

આ સમયે એક એકાંત ઓરડામાં ફેતી, હોસ્પીટલના પલંગ પર પડી

૪૮] ફેવરીટ તથા વાર્તાની ચોપડીઓ મુખ્ય સ્ટેશનના વીહલર ખુબ સ્ટોલેથી મલશે.

પડી અર્ધ બેહોશ હાલતમાં ડાળા ફાડી, ત્યાંનો રહાગત નિહાળતી હતી. નિર્બળ તેણીની આંખો, ધીમે ધીમે કાંઈની તલાશમાં એમ તેમ ફરતી, ને હોરપીટલની સુમસાન દિવાલો સથે અથડાઈને નિરાશ થઈ પાછી આવતી આ પડીએ વરસાદના થતાં મડગડાત કરતા વિશેષ મહારાટથી તેણીનું દિલ મળી રહ્યું હતું. આંસુઓ જાણે ઝરા મિસાલ વહેતા હતાં. હોઠો ઠંડીના લખલખયાની માફક ધુજતા હતાં ને મનથી મનમાં કાંઈ શબ્દો ઉચ્ચારી રહ્યાં હતા, આ દર્દનાક બનાવથી એરચ તેમજ ડોક્ટરોથી હિરાન હતાં. બાદ કેટલાંક વારે નતીજ પર પેંહચતા એક અંગ્રેજ ડોક્ટરે એરચને સલાહ કરી. “તમને કાંઈ એવો બનાવ થાદ આવેછ, જે તેણીની જીંદગી સાથે ખાસ સંબંધ ધરાવતો હોય? એરચને વિચારમાં વિટળાયલો જોઈ તેણે આગળ વધાર્યું. મને તો એમ લાગેછ કે મજબૂર બનાવ પડેલાં તેણીએ ચોંકાવનારી કાંઈ માઠી ખબર સાંભળી હોય, જેનો અમર બેહોશીમાંથી એના દિમાગ પર ચાલુ રહીછ.”

‘ચોંકાવનારી ખબર!’ એ શબ્દ સાંભળતાંજ એરચના દિલમાંથી એક અજબ જેવી કંપારી પસાર થઈ. તેટલાં તેણે પેલો ન્યુઝનો (ફાટેલો) ટુકડો થાદ આવ્યો જે તેણીના પગ પાસે મોટરમાં પડેલો હતો. આ ખુશાલીના ચિન્હથી ખુશ થઈ, ફક્ત ને ફક્તના પ્યારની સંધળી વાત એરચે તે ભલા ડોક્ટરને ટુંકમાં કહી સાંભળાવી. જે સાંભળી તે સમજુ અંગ્રેજે સમજાવ્યું, કે જ્યાં સુધી તે હોકરો તેણીને મળી, તેઓ વચ્ચેના સંબંધની આગળ પાછળી થાદ નહિં કરાવશે ત્યાં સુધી તેણી બેહોશજ રહેશે; કારણ કે તેણીના દુઃખનો પાયો ખી તે છે, ને સુખનો સાથો ખી તેજ થશે.”

આમ અણુધારી બાબદોની આપણા અંજલિ કેકીને સુદ્ધી વટીક હતી નહિ. પણ તેની ગેરહાજરી અહિંયા સંધળાંએને સંતાપમાં નાંખી રહી હતી. ડોક્ટરના શબ્દો સાંભળી એરચ ખૂબ વિચારમાં પડ્યો. કારણકે તેનો વહાલો દોસ્ત હમણા કહાં હતો તેની ખૂદ તેને ખબર હતી નહિ; કેટલાંક વારે વિચારથી જગૃત થઈ, હરએક ન્યુઝ પેપરમાં કેકીને જ્યાં હોય ત્યાંથી પાછો આવ્યાની ત્રિગત છપાવી, બદ પોલીસ સ્ટેશન પર જઈ કેકી વિષેથી સંધળી નોંધ નોંધાવી.

એવી રીતે તે પુર ઝડપે કેકીની તલાશ ખાધા પીધા વગર કરતો

હતો, જ્યારે તેનો દોસ્ત કલ્યાણીમાં આવેલાં આલિશ્વાન મહાનમાં એક પરી ચ્હેર નાઝનીન સાથે વાતે વળગેલો હતો. તેણી કેકીના માથાં પર પડેલાં ઝખ્મની પટો બદલતી બેઠી. “ઝખ્મ ધણોખરો રૂબ'વા આયોછ.” “હંઅઅઅ ! પણ મારા દિલનો ઝખ્મ તો હળુન તાજેજ રહ્યોછ. નિશાસો નાંખતા કેકીએ વધાયું” જે તે દહાડે તમે મારી લોહી તર લાજ ત્યાંજ પડવા દેતે, તો આજે ફરી અ.ય દિલને તે દિનનો ગમ નહિં થતે; બાનું તમે મારો જન ફેકટનો અચાવ્યો. મારું જીવવું દુનિયાને કશે કાયદો પોંહ્યાડી શકતું નથી.”

‘બહે તમારું જીવવું દુનિયાને કશે કાયદો પોંહ્યાડી શકતું નહિં હોય, પણ મને તો પોંહ્યાડીયોછ. તમારી જાને મારી જન અચાવી, મને એક અજીમ ગુન્હાની ગારમાં ગળડતી અટકાવી, જે ગેઈ રાતે તમે મારી મોટર સાથે નહિં અથડાતે, તો આજે હુંખી દેયાત નહિં હોતે.’ જે સાંભળતાંજ કેકીએ હચરતથી સવાલ કર્યો. ‘કારણ ?’

‘પ્રેમ. પ્રેમ નિરાશાથી પાગલ બનેલી પ્રેમીકાએ આગળ વધાયું’ મારું મન, મારું દિલ, મારું હૃદય ફક્ત એકજ ધણીને ચાહતું હતું. જેણે મારી નસિયતી નાવ પ્યારના બેકિનાર દરિયામાં છોડી; પાછી કીનારે લાવવા કહ્યું હતું; પણ તેમ તેણે નહિં કીધું. બસ તેજ દહાડેથી હું જીવવાની આશા છોડી, મરણની શોધમાં પડી. મોઢો હાથ આવતાંજ ગેઈ રાતે આપધાત કરવાના ઠેરાવથી હું મોટર લઈ બેકામીમાં બહાર પડી. પણ શુક ખુદા; કે તે વખતે મેં મારી કાર પર પુરો કાણુ રાખી, તમુને અચાવ્યાં, નહિં તો મારે માથે તમારી જાનનો બીજો બોજ પડતે.

આ બેવકાઈના નમુના પરથી કેકીના દિલમાં ફેની તરફથી છુટેલું બેવકાઈનું બાણ પાછું ખુંચવા લાગું; પાછો તેણે તે સાંજનો દેખાવ નજર સાંભે બમવા લાગો કે જે વખતે ફેની એને ‘બેવકા’ ઠેરવી ચાલી ગઈ હતી, ત્યારે કેકી બેભાનીમાં બાયબલાથી બેરીઅંદર જતી ટ્રેનમાં બેસવાને બહલે, કલ્યાણ જતી ટ્રેનમાં બેસી બેહોશ હાલતે કલ્યાણ આવી તેણીની મોટર સાથે ટકડાયો હતો; તેમ હમણા હોશથી બેહોશ થઈ વિચારોના વમળ સાથે અથડાતો હતો.

બીજી સવારે કેકીની નજર ન્યુસપેપરમાં છપાયેલા એરચ તરફના લખાણ પર પડી; તેવોજ તે જવા નિકળ્યો. પણ તેણીએ તેને એકલો નહોં જવા

હેતા, પોતે પોતાની કારમાં લઈ ગઈ. ગભરાયલાં કેકીની નજર સામે પેપરના અક્ષરો ભમ્યાં કરતા હતા; કે કેકી તું જ્યાં હોય ત્યાંથી જલ્દી આવ. ફેની તારે લીધે મોતની માંદગીમાં બેકામ પડીછ...’ જેવી મોટર હોસ્પિટલના કમ્પાઉન્ડમાં દાખલ થઈ તેવોજ કેકીએ ઓરચને બહાર ઉભેલો જોઈ ગભરાટથી સવાલ કર્યો “શું વાત છે ઓરચ?” હજી તો તે કાંઈ કહેવા જાય તે પહેલાંજ કેકી સાથે આવનાર તાજજીભી ને ખુશીથી ફક્ત ત્રણ શબ્દો બોલી ઉઠી ‘ઓરચ’ ‘કાણ...તું’ એટલું બોલી વર્ષોથી છુટાં પડેલાં બંને પ્રેમીઓ એક બીજાને વળગી પડ્યાં. પોતાના માય આવને કદાચ તજવા પડે એવા ધખારાથી ઓરચે આય માલદાર મ્હોરદારને તણ હતી. પણ તેણીના પવિત્ર પ્યારે, પાછી પોતાના પ્યારથી મેળવી હતી. આય ન ધાર્યા ‘મેળાપ’થી તેઓ ખુશ થતાં ફેનીવાળા વોર્ડમાં ગયાં. આ વખતે તેણી બેહોશીમાં લવારો બકારો કરતી હતી જે જોઈ કેકીની પગભર પહેલાં આવેલી ખુશાલી ઉડી ગઈ. તે તુરંતજ તેણી આગળ દોડી જઈ ગભરાટથી બોલ્યો. ‘ફેની, શીલ્લી!’

“ખૂતી! ખૂતી? ખૂતી.” દિવાનાની અદાથી ફેનીને બોલતી જોઈ, કેકી તુરંત તેણીને રોકતો બોલ્યો. ‘નહિં, નહિં. હું ખૂતી નથી.’ આ શબ્દો સાંભળતાંજ તેણી રોકાઈ ગઈ; ને કાંઈ યાદ આવતું હોય, એવી દમથી ખડખડાત હતી પડી. એમ હસ્તા હસ્તા દમ એકદમ ગુંગળાઈ જવાથી, હાંફતી હાંફતી બેહોશ થઈ, પોતાની કામળ ડોક કેકીની સામગ્ર પર ઘુસાવી દીધી. ઉપરા સાપરી ઉદ્દ સુદ્દ બનતા બનાવેથી કેકી બેમાફજો બની, ઓરચને વળગી પડ્યો. ડોકટરો અને નર્સોની ધમ ચકડી જોઈ કેકીએ તો તેણીની જીવવાની આશાજ છોડી દીધી હતી. પણ કુદરતની કરામત ઔર છે. વખતમાં તેણીએ હક્કવે હક્કવે આંખો ઢિધાડી, હચરત ને ગભરાટથી આંખની કીકીઓ એમ તેમ ફેરવી જોવા લાગી. જ્યાં પોતાની પાસે ઉભેલાં પોતાના પ્યારને જોયો, ત્યારે રડતી ચક્કમે મીઠાશ ભર્યાં મીઠા શબ્દોથી કેકી! કહી તેની ગરદન આસપાસ પોતાના નાજુક કરો વિટાળી વળગી પડી. જે સાથેજ કેકીને ઓરચે છુટકારાની સામ સાથ ખુદાનો આભાર માન્યો.

“કેકી, મેં આજે ઘણો પુરો સ્વપ્નો જોયો—પણ હું હમણા કહાં છું? હોસ્પિટલ! ઓરચ!” “ગભરા ના ફેની. બનાવટ કરતા ઓરચે વધાયું”. તું ડરામનો સ્વપ્નો જોવાથી બેહોશ થઈ ગઈથી ને, તેથી હંમે તુંને અહિંયા

લામા, સમજી." જ્ઞાતિની ઠંડી સાંસ સાથે તેણીએ આંખો મીચી દીધી, કે તરતજ કેહી એરચને તેલમુલનો ઉપકાર માનતો બોલ્યો. મારા "દોસ્તો, હું તમારો ધણોજ ઉપકાર માનુંછું; ખરેજ તમે લોકોએ દોસ્તની દોસ્તીનો સાચો પાર્ટ બજવી, દુનિયાને એક સાચી દોસ્તીનો સમક શીખાડ્યો." જે સમજી એરચ, કેહીની પીઠ પર હાથ ફેરવતો બોલ્યો. "મારા વહાલા ખુદાવંદે પાક ને આપણા ઉસ્ત દોનો ઉપકાર માન; જેઓએ આપણે આટલી બધી મુસિબતોમાંથી સહીસલામત મઠસદે મંજિલ પર પોંઢ્યાદીયાં."

"ખરેજ હું ખુદાવંદે પાકનો ને આપણા ઉસ્તાદનો લાખ લાખ ઉપકાર માનુછું, ને હર હંમેશા એવીજ દુઆ ગુજારુછું કે તેઓ આપણી હર એક નેક મુરાદો ખર આપે, ને આપણી દોસ્તી સદા સાચા વહાલથી કાયમ રાખે" આમીન.

x

x

x

દિવસો પાણીની માફક પસાર થવા લાગ્યા. આ અરસામાં એરચની કલ્યાણીવણી માશુકાએથી પોતાના માલદાર માતપિતાને ગણદેવીથી મુંબજ બોલાવી પોતાના પ્યારની સુધગી કેફીયત કહી સંબળાવી જે સાંબળી તેઓથી ધણા ખુશ થયા.

એક શુભ દિને તે બંને મિત્રોના પોતાની પ્યારી પ્રિયતાઓ સાથે જોલબ્લેસ જાગમાં ધ્રુમ ધામથી લગન થયા તે સમયે તેઓના બધા માલેકખી માન આપવા પધાર્યા હતા, એ ઉપરાંત કેહીનો હરિફ હોરમઝદ ખી આ શુભ કાર્યથી ખુશ થઈ ત્યાં હાજર થયો હતો.

પરણ્યા પછી બંને મિત્રો, પોતાના કુટુંબ સંહિત ધણીયાણીઓ સાથે એકજ મકાનમાં રહેવા લાગ્યા.

એક સાંજે કેહીને એરચ કામ પરથી ઘેર આવતા હતા, તેટલા એરચના કાન પર બે મધુર મુર્તિઓનો ગાવાનો અવાજ સાંભળાયો, તેવોજ તે બોલ્યો. "બોલ જની હારમોનિયમ પર કાણું છે?" "વરી હીલો" "નહિ ચ્હારી ખીલ્લી." એરચ પોતાનો કહ્કો ખરો કરતો બોલ્યો, "તો ચાલ, હમણાજ ખાત્રી થઈ જશે," એટલું બોલી કેહી એરચને ઉપર લઈ ગયો, ફેનીને હારમોનિયમ પર જોઈ એરચ અચસ્ત થતો બોલ્યો. "વાહ બર્ધ! તે કેમ બળ્યું?" "પાંચ વરસ પુરા પાંચ વરસ," કેહીનો ફેમસ

પર] ને આપણી યીજી વીડે ફેરીએ બેઠા અંક (પિંધા સી) નમુરો મળશે.

બોલ સાંભળા, સધળાએ હસી પડ્યા બાદ તેઓ આરે બધાએ
માવા લાગ્યાં.

ગીત—પુશીની બહાર છે, પ્રેમની પોબાર છે.....બધા સાથે.

તું હયાનો હાર છે, જીવનનો આધાર છે.....બંને બાનુઓ

બાગતું બુલબુલ તું છે, મોહબ્બતનું ફુલ તું છે..... „ મિત્રો

મનનો તું કરાર છે, દિલનો સિંગાર છે..... „ બાનુઓ

અંતરો.

રાખજો સર્વને ખુશાલ ખુદા,
હરદમ છે 'ફતેહ'નો ચેહ ફુઆ } ફેની.

માંગી મુરાદ પાર છે, શુક તારા પરવર છે.....બધાં સાથે

બાટે આપવાનું છે.

ખંડાલા, ખુશનુમાં પહાડી જગ્યામાં બધી સગવડનો
ખંજલો મુંબઈથી માત્ર રા કલાકનો ડીસ્ટન્ટ ! લાંબી મુદત
માટે બાડું ધણુંજ સચતું.

૨-વાંદરા, ફરીયા કીનારે, ડીસન્ટ આપો ફલેટ
સવતંત્ર મુખ સગવડ, બે બોરડા, રાંધણી, આરે બાબુ ફરતી
ગેલેરી, ટેરેશ બાડું માત્ર રૂ. ૩૦)

વીગત—૩૮૦-૩૮૪, કાફરઠ મારકેટની અંદર પુછા.

બાહર પડી ચુકેલાં પુસ્તકો:—

૧ થી ૧૫ નંબરની વાર્તાની ચોપડી
ખલાસ થઇ છે.

- ૧૬ મરીખીનો ગુનાહ
- ૧૭ અદેખાઇનો અંધાપો
- ૧૮ નાર નીરાધાર
- ૧૯ પર કામી પ્રેમ
- ૨૦ પૃથ્વી પતીવ્રતા
- ૨૧ રૂપની રાણી
- ૨૨ હિછાછલીનો અંત
- ૨૩ ચતૂર ચાતુરી
- ૨૪ કુદરતની કરામત
- ૨૫ પરણ્યાં ચા તો મરે !
- ૨૬ પ્રેમ શક્તી
- ૨૭ ડોળતી દયાનત
- ૨૮ તોખમમાં તલેશમ
- ૨૯ બળવંત બળીદાન
- ૩૦ દિલાવર દિલબર
- ૩૧ ફોકતનો ફાંકો !
- ૩૨ કન્યા કસોટી !
- ૩૩ તગદીરનું ત્રાણ
- ૩૪ કમબખ્તીના પારાવાર !
- ૩૫ પ્રેમનો પરમાર્થ
- ૩૬ ખુબસુરતીના ખેલ !
- ૩૭ ગમ્મતનાં ગાખરાં
- ૩૮ માયાકુળ મહિલા
- ૩૯ દયાનત તેવી બરકત
- ૪૦ વહેમની વિપતી.
- ૪૧ પ્રેમનું પ્રબળ !
- ૪૨ વફાની પુટલી !
- ૪૩ ખૂને જીમર !
- ૪૪ 'અનાથ યુવતી'
- ૪૫ નાઝનીન મહેઝબીન !
- ૪૬ "કરપીણ કારગો"
- ૪૭ "કુળવંત કળી"
- ૪૮ ખુલખૂલ કે બળા !
- ૪૯ નેકજીવ નરજેસ

- ૫૦ વિર વનિતા
- ૫૧ દમાખાજ ફુ-મા.
- ૫૨ નકલી નાઇટ
- ૫૩ હમાઇ કો'ની સમાઇ ?
- ૫૪ અપકાખંધ બરચાર !
- ૫૫ "ભોળપણનો ભાર"
- ૫૬ વિવાહ પછીના વિધન !
- ૫૭ નાદાનીનો નતીજો.
- ૫૮ એક તામડો.
- ૫૯ "વનમાગી વનિતા."
- ૬૦ મરીખીનો ગજબ.
- ૬૧ પવિત્ર કે પાપી ?
- ૬૨ વેશવાળ પછીના વાદળ !
- ૬૩ બે હમાન કાણુ-મરદ કે ઓરત !
- ૬૪ અફસોસનાં આંસુ
- ૬૫ "પાપી પત્ની"
- ૬૬ દિલની સાચી
- ૬૭ હમાલ કોમિડી !
- ૬૮ નિરાળી નિરધન
- ૬૯ બલાનું બલું !
- ૭૦ ખુદાને દારનું બેકું
- ૭૧ મમાજીક સંકટ.
- ૭૨ દિલાવર દુશ્મન
- ૭૩ પરણ્યા પછીની પંચાત.
- ૭૪ પુનર્મિલન
- ૭૫ જાસુસ કે જાદુમર
- ૭૬ સદગુણી શહેરીયાર
- ૭૭ 'નવ્વાણું તયની નવી !'
- ૭૮ ખુરાનું ખુરું
- ૭૯ તકાબરીની તોજેશ.
- ૮૦ માયાનો મોહ !
- ૮૧ "ઓરત કે આફત ?"
- ૮૨ "જોડબાઈની જંજીળ !"
- ૮૩ 'ચીલ ઝડપ'
- ૮૪ વફાઇમાં વમલ !
- ૮૫ ફરે તે ચરે !
- ૮૬ નાસમજ નાદાન.

નંબર ૮૭ મી આવતી વાર્તા, નામે—

“પ્રેમનું પરીણામ !”

આવતી તા. ૧ સીએ બહાર પડશે.

Leading Firm For

Reinforced Concrete Construction Simplex Concrete Works and Construction Company.

**Efficient execution of Contracts and skilled
Workmanship, Our Tile and Marble
work a speciality.**

Important works completed:

“Lakshmi Insurance Building,” “Prospect Chambers,”
“Ai-Abad,” “Sun Rise,” “Queen’s Court,” “Gool Mansion,”
“Din-Daisy,” “Laxmi Nivas,” “St. Joseph’s Convent School”
(Panchgani), “Thackersey School Building,” Suna Mahal, etc.,
etc., etc., etc.

Specialists also in:

Coloured Cement Plaster Work.

Concrete Road Construction.

Asphalt Roads and Roofing.

Always Consult:

Simplex Concrete Works & Construction Co.

**Engineers, Contractors & Manufacturers,
“La Citadelle,” Queen’s Road, BOMBAY.**

TELEPHONE-24640. TELEGRAMS-“SIMPLEX” BOMBAY.

